

Finanční gramotnost jako předpoklad snížení negativních dopadů při zájmu o hazardní hry

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Ing. Jana Laštůvková, Ph.D.

Petra Opršálová

Brno 2017

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Janě Laštůvkové, Ph.D. za odborné vedení, užitečné rady, a hlavně za příjemnou spolupráci, ochotu a věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a všem, kteří se zúčastnili mého dotazníkového šetření.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Finanční gramotnost jako předpoklad snížení negativních dopadů při zájmu o hazardní hry** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 19. května 2017

Abstract

Opršálová, P. Financial literacy as a prerequisite for mitigating negative impact of gambling. Bachelor's thesis, Brno: Mendel university in Brno, 2017. The work discusses utilization of financial literacy in the gambling industry. The reader is firstly introduced to the concept of financial literacy and its development and level in the Czech Republic. The following part of the thesis deals with gambling in general, the individual games, their history, regulation and possible negative impacts. The core of the thesis is represented by a questionnaire-based survey about the level of financial literacy of gamblers, together with an easily applicable guideline on how to utilize a higher level of financial literacy to avoid a negative financial situation caused by an interest in gambling.

Keywords

Financial literacy, financial education, gambling, gambling law, financial plan.

Abstrakt

Opršálová, P. Finanční gramotnost jako předpoklad snížení negativních dopadů při zájmu o hazardní hry. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017. Práce pojednává o využití finanční gramotnosti v oblasti hazardního průmyslu. Nejprve je čtenář seznámen s finanční gramotností a vývojem její úrovně v ČR. Následně je rozebrána oblast hazardních her, jejich historie, regulace a negativní dopady. Jádro práce tvoří dotazníkové šetření ohledně úrovně finanční gramotnosti hazardních hráčů a lehce aplikovatelný návod, jak se lze díky vyšší úrovni finanční gramotnosti vyhnout špatné finanční situaci zapříčiněné zálibou v hazardních hrách.

Klíčová slova

Finanční gramotnost, finanční vzdělávání, hazardní hry, zákon o hazardních hrách, finanční plán.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce	12
3	Metodika	13
4	Finanční gramotnost	14
4.1	Definice finanční gramotnosti	14
4.2	Význam finanční gramotnosti a rizika spojená s její neznalostí	15
4.2.1	Význam pro jednotlivce	15
4.2.2	Význam pro společnost.....	15
4.3	Průzkumy o finanční gramotnosti v ČR od roku 2010.....	16
4.3.1	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2010.....	16
4.3.2	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2011.....	16
4.3.3	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2012.....	17
4.3.4	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2013.....	17
4.3.5	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2014.....	17
4.3.6	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2015.....	18
4.3.7	Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2016.....	18
4.3.8	Shrnutí průzkumů finanční gramotnosti	18
5	Finanční vzdělávání v ČR	19
5.1	Principy finančního vzdělávání	19
5.2	Prioritní oblasti pro budoucnost.....	19
5.3	Role subjektů v oblasti finančního vzdělávání.....	20
6	Významnost finanční gramotnosti v prostředí hazardních her	21
7	Hazardní hry	24
7.1	Historie a vývoj	24
7.2	Legislativa hazardu v ČR	25
7.2.1	Regulace hazardních her a zákon o hazardu	25

7.2.2	Členění hazardních her dle zákona o hazardu	27
7.3	Negativní dopady hazardního průmyslu	27
7.3.1	Negativní dopady na jednotlivce	28
7.3.2	Negativní dopady na společnost.....	28
8	Vlastní práce	30
8.1	Dotazník	30
8.2	Interpretace výsledků.....	30
8.2.1	Výzkumný soubor	30
8.2.2	Odpovědi na otázky o hraní hazardních her	32
8.2.3	Odpovědi na otázky o finanční gramotnosti	37
8.3	Porovnání	42
8.4	Vytvoření modelových situací	48
8.4.1	Finanční plán pro všechny hráče hazardních her	49
8.4.2	Finanční plán pro pokerové hráče	51
8.5	Doporučení pro hráče hazardních her	53
9	Závěr a diskuze	55
10	Literatura	58
11	Seznam obrázků	63
12	Seznam tabulek	64
A	Dotazník	66

1 Úvod

Hlavním tématem mojí bakalářské práce je význam finanční gramotnosti v oblasti hazardního průmyslu, respektive snížení jeho negativních dopadů prostřednictvím zvyšování finanční gramotnosti obyvatel. Pro toto téma jsem se rozhodla nejenom kvůli tomu, že se věnuji hazardním hrám, ale také mě inspirovaly různé diskuze ohledně nového zákona o hazardních hrách. Především mě však zajímalo, zdali vůbec hráči hazardních her považují finanční gramotnost za důležitou při jejím hraní a jaký je rozdíl mezi vybranými penězi na daních z hazardních her vs. náklady vynaložené na léčbu patologických hráčů. Gamblerství je totiž pokládáno za oficiální nemoc, jako je například alkoholismus nebo jako jiná závislost, kterou je nutno léčit.

Problematika hazardních her se do popředí v ČR dostala převážně po roce 1989, kdy padl totalitní režim a vzniklo tržní hospodářství a řada nových možností v oblasti podnikání. Samotné téma hazardu je právě v těchto posledních letech široce diskutované, ale jenom velice sporadicky jsou negativní dopady dávány do souvislosti s finanční gramotností. Díky internetu se hazardní hry staly lehce dostupnými, tím pádem se jim věnují i lidé mladší osmnácti let a současně s tím vzrůstají náklady státu na doprovodné negativní jevy, jak ekonomické, tak sociální, jak bylo zmíněno výše. Tyto jevy totiž neohrožují jen samotného jedince, ale i rodinu a celou společnost. Právě proto vzdělanost každého jednotlivce sehrává zásadní roli.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první je čtenář seznámen s finanční gramotností, jejím významem pro jednotlivce i celou společnost a vývojem její úrovně v ČR. Ve druhé se zaměřuji na specifika prostředí hazardu. Převážně na nový zákon o hazardních hrách a na negativní dopady opět jak na jednotlivce, tak celou společnost. Ve třetí části (vlastní práce) využívám informace získané z dotazníkového šetření, zjišťuji úroveň finanční gramotnosti hazardních hráčů, jestli považují finanční gramotnost za důležitou pro hraní, a zdali je rozdíl mezi hraním na výherních automatech a živou hrou. Nakonec shrnuji své poznatky, dávám čtenářům svá doporučení a snadno použitelný návod, jak využít finanční gramotnost v hazardu.

Problematice na dané téma se věnuje minimum českých i zahraničních autorů. Samotných studiích existuje opravdu málo, proto chci poukázat na důležitou spojitost těchto dvou oblastí.

2 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je vyhodnotit rizika spojená s nedostatečnou finanční gramotností v prostředí hazardních her a navrhnout doporučení a opatření na zvýšení finanční gramotnosti v oblasti těchto rizikových aktivit. Smyslem mé práce je využít současnou popularitu hazardních her, aby byl zájemce o tyto hry, po jejím přečtení schopen, na základě mých podnětů, vytvořit si vlastní bezpečný finanční plán.

Na základě šetření bude možné vyvrátit či potvrdit následující výzkumné otázky:

1. Hazardní hráči mají nízkou znalost finanční gramotnosti.
2. Vlivem nízké finanční gramotnosti se hráči dostávají do dluhové pasti.

3 Metodika

Bakalářská práce je složena ze dvou částí – z literární rešerše a vlastní práce. Předmětem literární rešerše je na základě deskripce vymezen pojem finanční gramotnost, její význam jak pro jednotlivce, tak pro společnost a rizika spojená s její neznalostí. Dále shrnuji průzkumy o finanční gramotnosti v ČR od roku 2010 až po současnost a zaměřuji se na finanční vzdělávání v ČR, přesněji na její principy, prioritní oblasti pro budoucnost a roli subjektů. Kromě toho přibližuji význam finanční gramotnosti v prostředí hazardních her, celkově popisuji historii, vývoj a členění hazardních her a objasňuji negativní dopad hazardního průmyslu na jednotlivce i na společnost. V této části je nejvíce čerpáno z odborné literatury, elektronických zdrojů a z nového zákona o hazardních hrách.

Praktická část je rozdělena na více částí:

1. Pro sběr primárních dat byl využit dotazník a jeho pomocí byla zkoumána úroveň finanční gramotnosti lidí hrajících hazardní hry. Dotazník byl vytvořen pomocí formuláře Google a byl rozdělen na tři části. První část obsahovala demografické otázky o samotných hráčích, druhá část obsahovala otázky ohledně hraní hazardních her a třetí část otázky týkající se finanční gramotnosti. K oslovení lidí byly využity sociální sítě, pokerová fóra a stránky anonymních gamblerů, aby v dotazníku byly zastoupeny všechny druhy hazardních her. Výsledkem průzkumu je grafické zpracování. Sběr dat probíhal po dobu dvou měsíců (únor, březen) roku 2017 a respondentů bylo celkem 261. Dotazník je přiložen v Příloze A na konci bakalářské práce.
2. Na základě výsledků z dotazníkového šetření vyhodnocuji rizika spojená s nedostatečnou finanční gramotností a navrhuji doporučení na zvýšení finanční gramotnosti v této oblasti, mimo jiné vytvářím dva finanční plány. První pro všechny hráče hazardních her, na základě kterého si budou schopni odpovědět na otázku, kolik financí si můžou na hraní vyčlenit v určitém časovém úseku, jinými slovy, kolik peněz si můžou dovolit ztratit a jak s touto sumou maximalizovat svoje šance. Druhý finanční plán je pro skupinu s největším zastoupením v dotazníku.

4 Finanční gramotnost

Nízká finanční gramotnost velké části české populace je do určité míry zapříčiněna neexistencí tržního hospodářství (1948 – 1989). Generace, které vyrostly za éry reálného socialismu, byly pochopitelně jistým způsobem finančně vzdělány, ale při střetu s novými ekonomickými podmínkami se toto vzdělání ukázalo jako absolutně nedostatečné.

Výrazná změna, kterou společnost prošla, a která má obrovský vliv na ochotu domácností i jednotlivců podstupovat riziko zadlužení se týká vnímání „chudoby“ jako známky společenské neúspěšnosti. Ve stále větším měřítku jsou dospělí i děti vystavovány sociální šikaně. Obava ze sociálního vyloučení pak snadno může vést k nepromyšleným úvěrům. Vysoká míra finanční gramotnosti může být rozhodujícím ochraňujícím faktorem. Existuje velké množství názorů co si pod pojmem finanční gramotnosti představit.

Podle Hesové a Zelendové (2011) je znalost finanční gramotnosti nezbytným předpokladem k uplatnění se v běžném životě a ve společnosti. Vysvětlují čtenářům, jak hospodařit se svými financemi, aby se nedostali do dluhů, a jak se správně zajistit na stáří.

Kociánová (2012) se snaží především nabádat lidi, aby nedělali ukvapené rozhodnutí v oblasti financí, a vyhnuli se tak negativním dopadům. Poukazuje na to, že finanční gramotnost se objevuje na „každém rohu“ a člověk by měl zvážit všechny aspekty, když chce investovat do konkrétní věci, protože nesprávnou volbou může v dlouhodobém hledisku přijít o velké peníze.

Lusardi a Mitchell (2014) tvrdí, že znalost finanční gramotnosti je velmi důležitá při odchodu do důchodu. Lidé mají větší přehled o tom, jak správně zhodnotit své peníze, lépe se vyznají v důchodovém systému a vědí, jak diverzifikovat penzijní aktiva, aby vydělali více peněz.

Existuje mnoho názorů a tvrzení ohledně finanční gramotnosti, ale převážná většina se shoduje na tom, že její znalost je nedílnou součástí cesty k úspěšnému hospodaření s penězi.

4.1 Definice finanční gramotnosti

Hlavní prioritou pro vznik jednotné definice bylo zajistit konzistentnost a provázat činnosti veřejného a soukromého sektoru v rámci finančního vzdělávání. Rezorty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo financí, Česká národní banka a Ministerstvo průmyslu se domluvily na této definici na základě dlouhých zkušeností a konzultací. (MF, 2010)

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ (MF, 2010)

4.2 Význam finanční gramotnosti a rizika spojená s její neznalostí

Vyspělé země považují finanční gramotnost za jeden z pilířů vzdělanosti, stejně jako jazykovou vybavenost, počítačovou gramotnost či všeobecnou vzdělanost, a usilují o růst povědomí o finanční gramotnosti u každého jednotlivce. (Pilař, 2012)

4.2.1 Význam pro jednotlivce

Význam finanční gramotnosti pro jednotlivce roste přímo úměrně podle míry jeho rizikových aktivit. Je možné uvést dva příklady:

1. Pokud si jde někdo zakoupit domácí kino a rozhodne se čerpat spotřebitelský úvěr, pak ho jeho špatná volba v konečné ceně může stát i několik set korun navíc.
2. Pokud si ale vybere hypoteční úvěr na stavbu domu, bez dostatečných znalostí a orientace v dané problematice (fixace, úrokové sazby, možnost pojištění proti neschopnosti splácet atd.) může ho špatná volba dostihnout i po několika letech v podobě statisícových vícenákladů.

Znalost finanční gramotnosti hraje v téhle situaci velkou roli a je jedním ze zásadních prvků v ochraně spotřebitele na finančním trhu. Člověk ví, jaké dohledat informace, na co se zaměřit, a stává se z něj plnohodnotný aktér na finančním trhu, který dokáže přijímat správná, výhodnější a uvážlivá rozhodnutí. (MF, 2010)

Tato teorie se potvrzuje i v odborném článku, kde se autoři zmiňují, že zásadní věci v rozhodování o hypotečním úvěru jsou zpřístupněné konkrétní informace, které napomáhají vybrat výhodnější variantu a redukovat tak náklady. Tím přispívají ke snižování budoucích problémů ve finanční sféře a význam finanční gramotnosti se stává uznávaným fenoménem po celém světě. (OECD INFE, 2009)

4.2.2 Význam pro společnost

Znalost finanční gramotnosti není důležitá jen pro jednotlivce, ale i pro celou ekonomiku státu. Lidé s lepší finanční gramotností se rozhodují mezi výrobky, produkty, službami a vybírají si ty nejkvalitnější a cenově výhodné, tím podporují hospodářskou soutěž a inovace. Také se dokáží lépe orientovat a přizpůsobovat se finanční krizi a vyvarují se nepředvídatelným krokům na finančních trzích. Všechny tyto ukazatele zefektivňují finanční služby, snižují náklady na kontrolu a regulaci v oblasti financí. Díky nim se také snižují vynakládané prostředky státu, které byly poskytovány pro ty, co učinili nějaká unáhlená finanční rozhodnutí. (csicr.cz, 2012)

Stručně řečeno mít obyvatelstvo s vysokou mírou finanční gramotnosti je pro každý moderní stát povinností.

4.3 Průzkumy o finanční gramotnosti v ČR od roku 2010

Proběhla spousta průzkumů ohledně úrovně finanční gramotnosti obyvatel ČR.

4.3.1 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2010

Ministerstvo financí a Česká národní banka s pomocí společnosti STEM/MARK vytvořili dotazník, aby zjistili úroveň finanční gramotnosti obyvatel ČR. Dotazník byl zaměřen na dospělé jedince (18+). Hlavním záměrem bylo stanovit úroveň finanční gramotnosti, jak dokáží informace ze světa financí využít v praxi a jak nakládají s rodinnými financemi. Dotazníkového šetření se zúčastnilo dohromady 1005 respondentů. Hlavní zjištění byly následující. (Psfv.cz, 2014)

45 % domácností si tvoří rozpočet, a to převážně pouhý měsíc dopředu a 60 % si odkládá peníze bokem jako rezervu. Hodně lidí má přehled o finančních produktech, převážně díky internetu, zaměstnancům na pobočce a známým. Za nejdůležitější kritérium při výběru spotřebitelského úvěru berou v úvahu měsíční splátky, až 80 %, za měsíčními splátkami lidé volili úrokové sazby, okolo 70 %, ale už méně lidí bralo v potaz RPSN či vše dohromady. Pouhých 65 % lidí platí své účty vždy včas. Skoro ¼ lidí neměla za posledních 12 po sobě jdoucích měsíců takový příjem, který by pokrýval životní minimum. Pojmy nebyly silnou stránkou respondentů, jen 32 % lidí ví, co je to zkratka RPSN, 17 % dokáže správně úročit a 60 % ví, co znamená slovo inflace. Jen 36 % lidí čte celou smlouvu, kterou podepisují. (Hradil, 2010; Svatošová, 2010; STEM/MARK, 2010)

4.3.2 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2011

V srpnu v roce 2011 realizovala společnost MindBridge Consulting průzkum pro společnost Partners Financial Services, a.s., aby zjistili úroveň finanční gramotnosti u obyvatel ČR, jejich orientaci ve finančních službách, produktech a pojmech. Průzkumu se zúčastnilo 900 respondentů, kteří byli rozděleni do tří základních skupin podle věku. Mladá generace (15 – 25), střední generace (35 – 50) a generace seniorů (60 a více). Výsledky byly vyhodnoceny dle indexu finanční gramotnosti (IFG), který byl vypočítáván za každého dotazovaného individuálně, a to jako součet rozdílů správných a špatných odpovědí. Poté byl index zprůměrován za celou věkovou skupinu. Podle výsledků dopadla nejlépe střední generace (IFG – 4,73), poté mladá generace (IFG – 1,58), která ale měla o 27 % horší výsledky než střední generace. Ovšem nejhůře dopadla generace seniorů (IFG – 1,10). Dobré výsledky střední generace lze přisuzovat tomu, že lidé v tomhle věku pracují, mají rodiny, s pojmy finanční gramotnosti se setkávají častěji a mají zkušenosti s vedením osobních účtů. (Denfinancnigramotnosti.cz, 2011)

Dokonce podle průzkumu, který provedla ING Pojišťovna ve 12 zemích Ameriky, Asie a Evropy, se ČR umístila v nejhůřší trojce. ČR má největší sebevědomí, ale z výzkumu je patrné, že jejich vědomosti ohledně financí jsou mizerné. Ve skutečnosti jim rozumí pouhých 21 %, avšak více jak třetina lidí tvrdila, že finance ovládá bez problémů. Správně spočítat úroky umělo jen 43 % Čechů a v oblasti úvěrů si

vedlo dobře jen 46 %. Nejlepší výsledky měla věková kategorie od 20 do 34 let. (Zámečník, 2011)

4.3.3 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2012

Průzkum ING pojišťovny z roku 2012, kterého se zúčastnilo 10 evropských zemí, říká, že finanční gramotnost Čechů nepřetržitě klesá. ČR se umístila na čtvrtém místě. Ve financích se vyzná 14 % Čechů, což je o 7 % méně než v loňském roce. Špatné nebo žádné znalosti v oblasti financí má 86 % obyvatel. Stále největší problém jim dělá spoření, úvěry a úroky. Lépe se orientují v plánování finanční budoucnosti, na kterou myslí 56 %. S tím souvisí i připravenost na nenadálé události, například ztráta zaměstnání. Lidé by měli mít rezervu nejméně na 3 měsíce a to splňuje 55 % Čechů. (Soukup, 2012)

Na jaře v roce 2012 proběhl průzkum OECD PISA (Programme for International Student Assessment), kterého se kromě ČR zúčastnilo několik dalších zemí světa. Průzkumu ohledně úrovně finanční gramotnosti se zúčastnilo 19 zemí včetně ČR. Poprvé se tak měřila úroveň finanční gramotnosti celosvětově. Dotazník vyplňovali studenti ve věku 15 let a byl rozdělený do dvou kategorií. První kategorie obsahovala znalosti (transakce a peníze, hospodaření a plánování do budoucna, výnosy, rizika), druhá kategorie zahrnovala kognitivní procesy (vyhledávání a zpracování informací ve finančním sektoru). Tyto dvě kategorie byly pak zasazeny do kontextu, ve kterém se dají uplatnit. (Křečková, 2013)

Výsledky oznámila v červenci v roce 2014 OECD. Čeští žáci dosáhli průměrného výsledku a obsadili 6. místo s 513 body, přičemž na prvním místě byli žáci ze Šanghaje (Čína) s 603 body. (OECD, 2014)

4.3.4 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2013

V srpnu v roce 2013 opět provedla společnost MindBridge Consulting průzkum pro společnost Partners Financial Services, a.s., tentokrát na téma Češi a jejich rodinné finance. Výzkumu se zúčastnilo 1000 respondentů ve věku 25 – 60 let. Dle průzkumu se za finančně zodpovědné považuje 94 % respondentů. Avšak výsledky dokazují, že 41 % obyvatel ČR žije na dluh nebo vychází tak akorát. Rozpočet si dělá přibližně polovina domácností, přesněji 52 %. Úvěr má dle průzkumu 64 % Čechů. Většina lidí (56 %) má úvěr na koupi, výstavbu či opravu bydlení a 16 % Čechů si vzalo nějakou nebankovní půjčku, tzv. „špatný“ úvěr. Co se týče rezerv, až 41 % Čechů si je tvoří. Horší je zjištění, že si je dělají na kratší dobu než jeden měsíc. (Partners.cz, 2013)

4.3.5 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2014

O rok později v srpnu 2014 provedla společnost MindBridge pro Partners další průzkum s názvem Finanční gramotnost žáků je před výukou malá až nulová. Průzkum byl realizován osobním dotazováním, kterého se zúčastnilo 163 respondentů - pedagogů. Ve výsledcích se ukázalo, že až 55 % učitelů považují za nejdůležitější téma pro žáky hospodaření domácnosti. Avšak atraktivita témat u studentů se liší,

22 % z nich považují za důležité téma peníze. Na druhé straně za nejméně atraktivní (9 %) a důležité (1 %) považují učitelé zhodnocení peněz. Podle Violy Baštýřové je to špatné zjištění, protože žáci by měli vědět, jak zacházet s penězi, a že by si měli tvořit rezervy pro případ nečekaných výdajů, ztráty zaměstnání atd. Také radí rodičům, aby své děti začleňovali do debat ohledně rodinných financí a učili je, jak hospodařit s penězi. Podle průzkumu vyšlo, že skoro třetina studentů má nulové znalosti. Lada Kičmerová uvádí, že finanční gramotnost byla zavedena do výuky na poslední chvíli. Tvrdí, že v dnešním světě, kde existuje spousta nabídek finančních produktů, je nezbytné se v nich orientovat a umět je srovnávat. (Partners.cz, 2014)

4.3.6 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2015

V roce 2015 Česká bankovní asociace ve spolupráci se společností SC&C provedla po devíti letech stejný průzkum, ve kterém zjistila, že Češi na tom s úrovní finanční gramotnosti nejsou o moc lépe než v roce 2006. Ředitelka výzkumu SC&C Jana Hamanová uvádí, že Češi se řadí mezi průměrně vzdělané, vypovídá o tom i index finanční gramotnosti. Zatímco v roce 2006 byl index finanční gramotnosti na 66 bodech, v roce 2015 je na 71 bodech. Je zde vidět, že došlo pouze k mírnému zlepšení. (Česká bankovní asociace, 2015)

4.3.7 Průzkum finanční gramotnosti obyvatel v ČR, 2016

Asi poslední průzkum provedla společnost Millward Brown pro Českou spořitelnu v létě 2016, kde největší zjištění bylo, že Čechy příliš nezajímají jejich finance, mladí zase neznají cenu chleba, zato iPhone ano. Stále se jim plete rozdíl mezi kreditní a debetní kartou a ti, kteří jsou na nízké úrovni, nemají o finanční vzdělání ani zájem. Vysvětlit pojmy jako jsou například hypotéka, inflace a kontokorent neumí téměř polovina lidí. Nejlépe dopadli lidé kolem 40 let. Úroveň finanční gramotnosti nejvíce ovlivnilo vzdělání a příjmy. Lidé s vysokoškolským vzděláním a lidé s vysokými příjmy (více jak 40 tisíc) dosáhli dvakrát lepších výsledků. Lenka Korečková, manažerka výzkumu České spořitelny uvedla, že překvapivě orientaci ve finanční gramotnosti ovlivňuje pracovní status i rodinný stav. Lidé, kteří žijí ve společné domácnosti, lépe nakládají s penězi než ti, kteří žijí sami. Primárním zdrojem informací jsou převážně přátelé, rodina, škola a facebook. (Csas.cz, 2016)

4.3.8 Shrnutí průzkumů finanční gramotnosti

Podle průzkumů od roku 2010 bylo zjištěno, že úroveň finanční gramotnosti se za poslední roky nijak zvlášť nezlepšila. Skoro v každém průzkumu se potvrdilo, že lidé mají průměrný přehled o finančních produktech a službách. Nejlépe na tom je střední generace lidí. Informace získávají většinou od svých blízkých, od své rodiny a banky. Rozpočet si vytváří přibližně polovina domácností, ale většina domácností si vytváří rezervy, bohužel hodně z nich maximálně jen na jeden měsíc. Lépe finančně vzdělání a větší zájem mají lidé s vysokoškolským vzděláním a ti, kteří mají vyšší měsíční příjem.

5 Finanční vzdělávání v ČR

OECD neboli Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj uvedla, že finanční vzdělávání je proces, ve kterém finanční spotřebitelé mohou zlepšit své znalosti o finančních produktech, rizikách, konceptech a prostřednictvím informací a instrukcí rozvíjet své dovednosti a sebedůvěru, aby si byli více vědomi finančních rizik a příležitostí, aby jejich rozhodnutí byly nejefektivnější. V neposlední řadě, aby věděli, na koho se obrátit pro zlepšení jejich finanční situace. (OECD, 2005)

5.1 Principy finančního vzdělávání

Mezi základní tři principy finančního vzdělávání řadíme princip obecnosti, odbornosti a zacílení.

Princip obecnosti – hlavním úkolem projektů je rozvíjet úroveň finanční gramotnosti a zlepšovat přehled v oblasti finančních služeb a produktů.

Princip odbornosti – je nezbytné, aby osoby, které vzdělávají, byly na určité odborné úrovni a disponovaly dostatečnými znalostmi v oboru financí a ekonomie.

Princip zacílení – vzdělávací programy by měly být cíleny na určitou skupinu lidí a vzhledem k nim využívat příhodných informačních kanálů.

(MF, 2010)

5.2 Prioritní oblasti pro budoucnost

Chceme-li, aby se zvedala úroveň finančního vzdělávání v ČR, musí veškeré aktivity pokrývat oblasti finančního trhu. Mezi prioritní oblasti pro budoucnost se řadí: aktivní a odpovědná účast na finančním trhu, prevence proti předlužení a zajištění na stáří.

Aktivní a odpovědná účast na finančním trhu je velmi důležitá pro každého občana v ČR. Je podstatné, aby lidé znali svá spotřebitelská práva, zjišťovali si relevantní informace o službách a produktech a dokázali se rozhodovat na finančním trhu efektivně. Ovšem i zde to nejde bez přiměřené úrovně finanční gramotnosti.

Prevence proti předlužení by se neměla podceňovat, protože v poslední době přibývá počet českých domácností, které jsou zadlužené. Jeden z faktorů je navyšující se počet domácností, které nedokáží své závazky splácet včas a dostávají se do dluhů. Hlavní příčinou je nedostatek informovanosti v oblasti finanční problematiky. Nejsou schopni vyhodnotit svoji finanční situaci správně a neuvědomí si, že měsíční splátky jsou pro ně nereálné.

Zajištění na stáří nabývá v posledních letech na důležitosti, převážně za to může rychlé stárnutí populace. Občané ČR by neměli spoléhat jen na stát a důchodovou reformu, ale měli by spoléhat především sami na sebe. I zde hraje hlavní roli úroveň finanční gramotnosti. Člověk by měl mít alespoň základní přehled o tom, jaký si vybrat produkt či formu zajištění, aby o něho bylo ve stáří postaráno.

(MF, 2010)

5.3 Role subjektů v oblasti finančního vzdělávání

Mezi hlavní aktéry ovlivňující finanční vzdělávání v ČR se řadí Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Česká národní banka, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo financí (MF) je jeden z nejvyšších a nejhlavnějších orgánů státní správy, který zajišťuje finanční vzdělávání v České republice ve dvou fázích. V první fázi neboli počáteční, aplikuje finanční vzdělávání do rámcových a školních vzdělávacích programů. V další fázi se zabývá poradenstvím a zastává roli nezávazného odborného konzultanta v oblasti finančního vzdělávání pro dospělé.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) zodpovídá za rozvoj a aktuální stav vzdělávací soustavy. Má hlavní úkol a tím je vydávání rámcových vzdělávacích programů, z kterých vznikají školní vzdělávací programy. Dále spolupracuje s Národním ústavem odborného vzdělávání a Výzkumným ústavem pedagogickým za účelem aplikování Standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů a poskytuje metodickou podporu učitelům. Mj. uděluje akreditace vzdělávacích programů a institucí ostatním subjektům umožňujícím vzdělávání pedagogických pracovníků především v oblasti finančního vzdělávání.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) má na starosti vzdělávání spotřebitelů a poskytování finančních příspěvků (dotací) samotným spotřebitelským organizacím, zabývajícím se finančním vzděláváním a poradenským činností spotřebitelských organizací.

Česká národní banka (ČNB) se angažuje v obou sektorech, jak v ekonomickém, tak i ve finančním vzdělávání. Snaží se podporovat vzdělávání učitelů v ekonomii a ve finanční gramotnosti pomocí vzdělávacích programů. Organizuje sama také vlastní vzdělávací aktivity pomocí svých webových stránek, médií a univerzit třetího věku. Například na těchto stránkách (https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/vzdelavani/) lze nalézt vzdělávání na téma měnová politika. Obsahuje prezentace, články, ale i křížovky k ověření znalostí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) se zaměřuje na osoby, které se nacházejí ve špatné sociální situaci a nemají se jak finančně vzdělávat. Organizuje a nabízí poradenství na úřadech práce pro všechny zaměstnance se zájmem o finanční gramotnost.

Ministerstvo vnitra (MV) je orgánem, který má na starosti vzdělávání zaměstnanců samosprávy a státní správy a prevenci kriminality, která je také úzce spjata s finanční gramotností.

(MF, 2010)

6 Významnost finanční gramotnosti v prostředí hazardních her

V ČR lze vysledovat tři poměrně závažné fenomény, které společně vytvářejí vysoce nebezpečné prostředí jak pro jednotlivce, tak i pro stát, respektive pro jeho ekonomiku. Jsou to:

1. Nízká úroveň finanční gramotnosti
2. Rostoucí obliba hazardních her
3. Ochota žít na dluh

Pochopitelně existuje jisté procento lidí se sklonem stát se patologickým hráčem a toto procento jistě zahrnuje i lidi s vysokou úrovní finanční gramotnosti. Těmto lidem mohou pomoci pouze vyspělá pracoviště specializující se na léčbu závislosti.

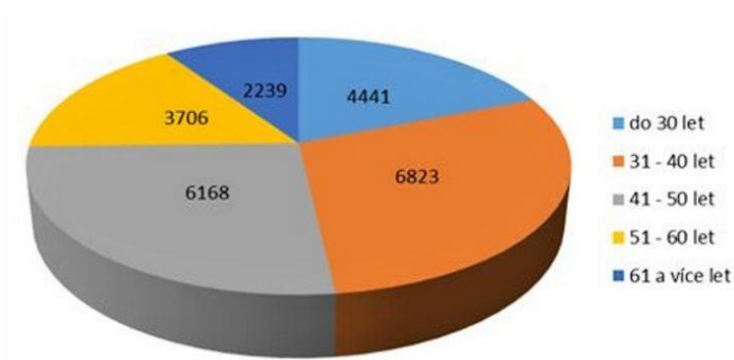
Na druhou stranu ovšem existuje nezanedbatelné množství především mladých lidí, kteří se na cestu k hazardu teprve vydávají, a těm se pomoci dá.

Pokud se dá souhlasit s tvrzením, že čím větší riziko, tím větší nutnost finanční gramotnosti, potom jednotlivec, který má oblibu v hazardních hrách, se nachází v jedné z nejrizikovějších oblastí, co se financí týká. Výherní automaty, ruleta, karetovní hry či kurzové sázení jsou schopny nepřipraveného člověka poslat do dluhové pasti během velice krátké doby. Znat alespoň základní pravidla money managementu, vědět jaký obnos ze svého rozpočtu si v určitém horizontu mohou dovolit ztratit, aniž by ohrozili svoji existenci, znát míru rizika hazardu, návratnost nebo ztrátovost investice. Tedy zlepšení finanční gramotnosti by mělo omezit finanční potíže, které mají problémoví hráči. Může pomoci i partnerům problémových hráčů pochopit finanční rizika. (O'Neil, Chandler, 2010)

To je výčet pouze několika dobrých důvodů, proč by hazardní hráč měl finanční gramotnosti věnovat zvýšenou pozornost. Totiž v takto rizikovém odvětví není vysoká znalost finanční gramotnosti pouze výhodou, ale naprostou nezbytností.

V jednom rozhovoru pro irozhlas, který zpracovala Kladivová (2015) uvedl Jan Malý, společník veřejné obchodní společnosti Vše pro insolvenční, že až dvě pětiny lidí v České republice žijí na dluh a náhlé problémy, jako jsou nečekané výdaje, řeší půjčkou. Podle Jana Malého za to může hodně nízká úroveň finanční gramotnosti. Lidé nejsou vedeni k finanční odpovědnosti a to by se mělo změnit.

Nejčastější věková skupina, které hrozí bankrot, jsou mladí lidé, převážně muži v produktivním věku okolo 35 let. Insolvenční správce Oldřich Řeháček uvedl, že se každým rokem zvyšuje skupina mladých lidí do 25 let, kteří žádají o osobní bankrot. Podle společnosti Czech Credit Bureau (CRIF) bylo v květnu roku 2016 vyhlášeno 1476 osobních bankrotů tedy o 47 méně než v dubnu téhož roku. Avšak návrhů na osobní bankrot bylo podáno více, přesněji 1843, což bylo o 129 více než v předešlém měsíci, a současně to bylo nejvíce od června roku 2015. (Česká tisková kancelář, 2016b)

Obr. 1 Věková struktura oddlužení 2016
Zdroj: Ceskenovinky.eu, 2017

Psychicky vyrovnaný jedinec bez patologických sklonů a s vysokou úrovní vlastní finanční gramotnosti čelí minimálnímu riziku stát se obětí hazardu. Jeho orientace a zdravý úsudek ve světě financí mu dokáže odhalit rizika a úskalí hazardu dříve, než se dostane do problémů. (Finanční gramotnost, 2008)

Na druhou stranu člověk, který skvěle zvládá svojí finanční gramotnost, má v dnešním světě velikou šanci uchovat si psychickou vyrovnanost. Moderní doba, ať se nám to líbí nebo ne, klade přehnaný důraz na úspěch a ten se nezřídka poměruje financemi. Člověk nezvládající svoji finanční situaci může mít podstatně větší sklon ji řešit riskantním způsobem. Půjčka a hazard se přímo nabízí, přičemž kombinace obojího je smrtící.

Společnost Australasian Gaming Council (AGC) v roce 2007 v srpnu provedla průzkum, který poukazuje na kombinaci zodpovědného hraní a finanční gramotnosti. Účelem tohoto výzkumu bylo prozkoumat postoj, účast mladých lidí k hazardním hrám a obecné vzdělání. Výzkumu se zúčastnilo celkem 63 jedinců od 13 do 20 let. Dotazování obsahovalo tyto otázky: Co víte o hazardních hrách?, Jaký je Váš názor na hazardní hry?, Jaké problémy mohou vzniknout z hraní hazardních her?, Máte povědomí o preventivních kampaních?, Kolik utrácíte peněz a tvoříte si rozpočet? Mezi obecná zjištění patřilo, že dotazovaní mají aktivní postoj k hazardním hrám, jsou docela naivní, co se týče výhry, protože věří, že se dá hazardními hrami lehce vydělávat peníze. Dále uvedli, že věří, že je zde malá šance, že by se dostali do problémů. Mnoho zúčastněných také uvedlo, že nejvíce v řízení zodpovědnosti v hraní hazardních her by jim pomohlo více informací z této oblasti a že by potřebovali naučit hospodařit s penězi – jaký si udělat rozpočet a kolik utratit peněz. Mnoho z nich uvedlo, že nemají zcela pod kontrolou své finance. Podle nich by se o tom mělo učit už ve škole, aby mladí lidé byli připraveni na vstup do hraní hazardních her, protože právě oni jsou vystaveni největším rizikům. Právě společnost AGC se domnívá, že negativním dopadům z hazardních her se dá částečně zamezit dobrým finančním vzděláním. (Austgamingcouncil.org.au, 2007)

Jak uvádějí respondenti v průzkumu, viz výše, myslí si, že se dá hazardními hrami lehce vydělávat. Vydělávat možná ano, ale určitě ne lehce, jak uvádí článek na stránkách Investicniweb.cz (2012). V ČR se za poslední roky zvedl počet lidí, co se zajímá o hazardní hry převážně o poker. Radí lidem 5 pravidel finanční gramot-

nosti jak se v dlouhodobém měřítku stát úspěšným hráčem. Nejdříve to chce pravidelný trénink, například s přáteli a nastudovat dostupnou literaturu. Dále uvádí hráčka ženského pokeru Adéla Pecháčková, že by si měl každý hráč vybudovat svůj finanční management a rozmyslet si kolik chce do pokerových turnajů investovat. Měl by si také uvědomit, že podstupuje riziko a měl by i vyčlenit takový obnos, který může ztratit. Další pravidlo se týká štěstí. Člověk by neměl podlehnout stálému vyhrávání i to se může otočit, měl by si ponechat chladnou hlavu a zvláště se naučit nepodlehout psychickému tlaku. V neposlední řadě je důležité si promyslet herní strategii.

Další průzkum, jehož výsledky vyšly v roce 2011 v knize *Forecasting in Financial and Sports Gambling Markets*, se zaměřuje na spojitost finanční gramotnosti a hazardních her. Nejzásadnější odpovědi jsou v následujících dvou tabulkách. Podle studie v Oregonu vychází, že převážná většina nemá žádný zřejmý problém s hazardem. Nicméně 11,2 % už jsou problémoví hráči a 4,1 % jsou dokonce patologičtí hráči. Podle studie v Kalifornii jsou výsledky značně horší. Zde se nachází bezmála 21 % problémových hráčů a skoro 18 % jsou patologičtí hráči. Závažnější je ovšem druhá tabulka, na které lze pozorovat, že čím vyšší úroveň finanční gramotnosti tím menší problém podlehnutí hazardním hrám. (Mallios, 2011)

Tabulka 1: Úroveň hazardních her

Úroveň hazardních her	CSU Fresno (%)	Oregon (%)
Level 1 (žádný zřejmý problém)	61,6	84,7
Level 2 (problémový hráč)	20,5	11,2
Level 3 (patologický hráč)	17,9	4,1

Zdroj: Mallios, 2011

Tabulka 2: Úroveň finanční gramotnosti vs. úroveň hazardních her

Úroveň finanční gramotnosti	Úroveň hazardních her		
	Level 1 (%)	Level 2 (%)	Level 3 (%)
Nízká	30	30	40
Střední	40	37	23
Vysoká	43	39	18

Zdroj: Mallios, 2011

7 Hazardní hry

Určit přesnou definici není zvláště jednoduché, zejména když se bere ohled na nová legislativní opatření. Obecně lze říct, že se jedná o hru, kterou z velké části ovlivňuje náhoda a z té menší dovednosti. Převážně se hraje o peníze, ale ve výsledku se dá hrát téměř o cokoliv. (Pavelka, 2007 – 2017a)

„Pro hazard je typické, že si hráč kupuje možnost nebo iluzi výhry. Materiální hodnoty, zvláště peníze, mají u problémů působených hazardem významnou úlohu.“ S touto definicí seznámil Karel Nešpor (2011) čtenáře ve své knize s názvem „Jak překonat hazard“.

Podle zákona č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách v §3 odst. 1 se za hazardní hry považují jakékoliv sázky či hry, do kterých člověk vloží sázku, bez toho aniž by mu to zajistilo její zhodnocení či vrácení. Přitom průběh hry ovlivňuje především náhoda. (Zakonyprolidi.cz, 2010 – 2017)

7.1 Historie a vývoj

Hazardní hry určitě nejsou novinkou dnešní doby. Přibližně před 40 000 lety podle archeologických nálezů využívali naši předkové volný čas k hraní kostek, ke kterým používali kameny. (Encyklopedie hazardu.cz, 2015)

Když se zaměříme na ČR a její historii spjatou s hazardním průmyslem, dá se říci, že se rozvíjel stejnou silou jako v ostatních zemích. Za zmínku určitě stojí nález v keltském oppidu u Stradonic. Zde našli archeologové obdobu našich hracích kostek. (Marshall, Kasal, 1999)

Co se týče karet, ty mají svůj původ v Číně, kde jsou první zmínky staré už 2,5 tisíce let př. n. l. Na Dálném východě se objevovaly v 7. století př. n. l., avšak svoji dnešní podobu dostaly ve Francii. Teprve s vynálezem knihtisku v 15. století se začaly šířit do celého světa. (Encyklopedie hazardu.cz, 2015)

První výherní automat byl vynalezen v roce 1926 a sestrojil ho Josef Mach. Jedny z prvních heren se ovšem objevily na našem území až za Protektorátu. Největší rozmach pak zažily výherní automaty v roce 1990, protože nabyl účinnosti zákon o loteriích, který dával možnost soukromým podnikatelům jej provozovat. (Marshall, Kasal, 1999)

Za reálného socialismu byl hazardní průmysl plně v rukou státu, který na něj měl monopol. Provozovaly se především loterie Sazka, Mates, vydávaly se stírací losy atd. a bylo umožněno sázet na dostihy. Velikou skupinu hazardních hráčů tvořili tzv. undergroundoví hráči, což se týkalo především karetních her, které byly režimem potírány. V této době se ujalo dnes již legendární označení těchto hráčů – valchaři. (Horáček, 2009)

7.2 Legislativa hazardu v ČR

V posledních letech se legislativa hazardu v ČR rapidně změnila. Každým rokem jsou schvalovány a přijímány nové zákony o hazardních hrách a vláda se je snaží čím dál více regulovat.

7.2.1 Regulace hazardních her a zákon o hazardu

Možná stejně dlouho jako existuje samotný hazard, existují i snahy o jeho regulaci či úplný zákaz.

Už ve středověké Evropě byly hazardní hry považovány za hrozbu, a to kvůli následným kriminálním činům, které tito hráči prováděli. V dnešní době jsou takoví hráči označováni za patologické. Například Král Jindřich VIII. sice měl oblibu v hazardních hrách, ale ve značné míře je zakazoval, protože měl strach, že vojsko neplní své povinnosti a tráví velmi mnoho času hraním hazardních her. (Encyklopediehazardu.cz, 2015)

V českých zemích (ostatně jako i jinde ve světě) začal převládat názor, že snaha o úplný zákaz hazardu je značně kontraproduktivní a vede ve veliké míře k rozvoji „šedé zóny“, která se zcela vymyká kontrole státu. Jako výhodnější řešení se jevílo hazard důsledně regulovat a především zdanit.

Výše zmiňovaný monopol státu v oblasti loterií padl až v květnu 1990. Byl přijat zákon č.202/1990Sb. o loteriích a jiných podobných hrách. Zákon umožnil, aby se provozovatelem hazardních her staly různé právní formy soukromých společností.

Legislativní úpravu tohoto zákona přinesl až rok 1998, ten si vyžádal nárůst nových „realizátorů“ známých sázkových her. Další novelizace se zákon z roku 1990 dočkal v roce 2012. Tato novela snížila počty heren a stanovila pravidla, podle kterých se smí některé hazardní hry hrát pouze v určitých kasinech. (Encyklopediehazardu.cz, 2015)

Jak je zmíněno v citaci výše, po roce 2012 si stále více odborníků, ale i politiků začalo uvědomovat, že pouhé novelizace zákona z roku 1990 se stávají nedostatečným řešením. Za prvé s ohledem na evropské právo a za druhé s ohledem na značný rozvoj on-line hazardu a nevídaný nárůst zájmu o hazard mezi občany.

Proto podle usnesení vlády České republiky (2012) č. 347 ze dne 16. května bod II/2 dostal za úkol ministr financí vypracovat studii na téma sociálně patologické dopady hazardních her na společnost ve spolupráci se zdravotnictvím, ministry sociálních věcí a práce. Tuto studii měl doložit 31. 8. 2012 vládě.

Na základě zadání bylo po výběrovém řízení ministerstvem financí zvoleno Psychiatrické centrum Praha (PCP), které v roce 2014 předložilo studii Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice. Jejímž hlavním cílem bylo zjistit a posoudit výšku společenských nákladů problémového hazardního hraní v roce 2012 a dopady regulačních opatření. (Winkler et al., 2015)

Nutno podotknout, že snaha o regulaci hazardu vyvolávala veliké střety na politické scéně i mimo ni. Je to pochopitelné, protože se jednalo o zcela zásadní změny, které se lobbistům za hazardní průmysl nemohly líbit.

Podle Mravčíka et al., (2015) ve Výroční zprávě o hazardním hraní v ČR první střet dvou linií vyvolala už samotná studie, kterou okamžitě zpochybnilo Sdružení provozovatelů centrálních loterních systémů (SPELOS). Studii označilo za tendenční a vytvořenou pouze na politickou objednávku. Ve snaze ukončit dohady o správnosti či nesprávnosti dané studie si v listopadu 2014 Hospodářská komora hl. m. Prahy nechala vypracovat posudek této studie (Pavlíková, 2014). Dle posudku byl výběr metodiky korektní, provedení pečlivé, pouze vyčíslení nákladů nelze považovat vzhledem k malému počtu oslovených patologických hráčů (57) za plně průkazné.

Střety obou táborů se posléze přenesly i na půdu poslanecké sněmovny, kdy docházelo k ostrým střetům mezi vládou a opozicí. Především snaha o regulaci nelegálních zahraničních loterijních společností působících on-line. Tvůrci zákona byli konfrontováni s názory opozice, že regulaci hazardu používají pouze jako zástěrku pro plíživý nástup cenzury internetu.

Pavel Vrzáň, prezident SPELOS, tvrdí, že nový zákon je neuvážený a málo promyšlený. Za prvé se tam nachází nesmyslné regulace, za druhé státní dozor byl svěřen celním úřadům, které mají na práci dohlížet u hranic a ne hlídat u kasin. V neposlední řadě jsou tam nerovnosti ve zdanění, kde u technických her zůstala sazba na stejné úrovni, ale u ostatních hazardních her se snížila. (Česká tisková kancelář, 2016a)

Podle poslance Jana Farského jde o brzdění vývoje a svobody internetu. Řekl, že ministerstvo financí by mělo regulovat a zajímat se o mnohem závažnější problémy, jako je například prodej zbraní. (Česká tisková kancelář, 2016a)

K nejsilnějším oponentům nově přijímaného zákona patřili po celou dobu jeho přípravy představitelé Pirátské strany. Potvrzuje to i zástupce Pirátů Mikuláš Ferjenčík při jednání o přijetí nového zákona s ministrem financí Andrejem Babišem. Tvrdí, že Babiš považuje internet jen jako trh, který by se měl zdanit a regulovat, a že je zbytečné a nelogické blokovat webové stránky, kam nemají mít občané povolený vstup, tím mu uniká podstata svobodné celosvětové sítě. (Toušek, 2016)

Nicméně po všech peripetiích byl Zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách přijat a účinnosti nabyl 1. 1. 2017. Základní ideou nového zákona je omezit přístup k hazardu především nezletilým osobám a také osobám čerpajícím některé sociální dávky a v neposlední řadě osobám, které mají sklony k patologickému hraní: dále znemožnit zahraničním subjektům provozování loterií on-line bez licence získané v ČR, pochopitelně hazard také zdanit a snížit počty heren a kasin. Každý rok si v ČR vsadí alespoň 100 tisíc lidí, z toho je skoro polovina patologických hráčů (většina z nich získává svůj návyk v hernách při hraní automatů). Loni se z hráčství léčilo kolem 1400 lidí. Podle národního střediska přibývá nezletilých závislých hráčů. Potvrzuje to i výzkum, který dokazuje, že v loňském roce hrálo sedm procent 16letých Čechů kostky na internetu o peníze a 6,4 % sázelo na výsledky sportovních zápasů. Existují sice opatření, které zakazují přístup nezletilých k sázkám, ale mají své trhliny. Využívají nelegální servery, a nepotřebují tím pádem registraci v kamenném obchodě. Češi prosázeli v loňském roce přes 150 miliard korun, většina se jim vrátila ve výhrách, ale přesto přes 30 miliard ponechali hazardním spo-

lečností a ty z nich odvedly přibližně 8 miliard do státního rozpočtu. (Cyprich, 2006)

V segmentu nelegálních loterijních společností nabízejících své služby on-line v ČR zákon naplnil očekávání tvůrců prakticky na 100 % ještě před nabytím účinnosti. Většina nelegálních poskytovatelů již před 1. 1. 2017 zamezila přístup ke hraní o peníze hráčům pocházejícím z ČR a některé společnosti se z českého trhu stáhly úplně. Bez ohledu na skutečnost, že registrace do zahraničních heren se dá obejít (registrace z IP jiné země), lze tento výsledek považovat za první změřitelný úspěch nového zákona. (Cyprich, 2006)

Zatím pouze jediná společnost získala licenci provozovat on-line hernu v ČR, a tou je herna PokerStars. Od 16. 2. 2017 se vrátila zpět na tuzemský trh skoro po dvou-měsíční promlce. (Novák, 2017)

Zda se i ostatní záměry podaří naplnit, ukáže čas.

Nový loterijní zákon definuje v §2 působnost zákona. V prvním odstavci upozorňuje, že zákon platí pro hazardní hry provozované v ČR. V druhém odstavci se zmiňuje, že internetové hry se považují za hry provozované v ČR, jsou-li cíleny na osoby s trvalým bydlištěm v ČR. Ve třetím odstavci podotýká, že zákon se nevztahuje na smlouvy uzavřené na komoditní burze, na smlouvy, jejímž předmětem jsou investiční nástroje či pojištění, které upravují jiné zákony. (Zakonyprolidi.cz, 2016)

7.2.2 Členění hazardních her dle zákona o hazardu

Zákon č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách, §3 odst. 2 modifikuje následující kategorie hazardních her:

- Loterie
- Kurzové sázky
- Totalizátorové hry
- Bingo
- Technické hry
- Živé hry
- Tombola
- Turnaje malého rozsahu

(Zakonyprolidi.cz, 2016)

7.3 Negativní dopady hazardního průmyslu

Negativní dopady hazardního průmyslu nepocítují pouze jednotlivci, ale i celá společnost, což je mnohem závažnější a ovlivňuje to všechny, tzn. i ty, kteří hazardní hry nehrají.

7.3.1 Negativní dopady na jednotlivce

Negativní dopady v rámci hraní hazardních her jsou převážně finanční, kdy se hráč nezvládá vyrovnat se svoji finanční situací, bere si půjčky a dostává se do dluhů. V horším případě ztrácí zaměstnání a stává se z něj alkoholik či kriminálník. Dalším neopomenutelným dopadem pro někoho mnohem důležitějším, jsou narušené sociální vazby mezi přáteli, rodinou a dalšími blízkými osobami, které se napravují hůře. (Mravčík et al, 2016)

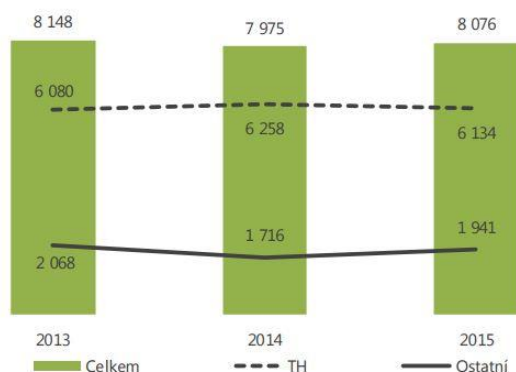
Obr. 2 Typický vývoj získávání zdrojů na hraní hazardních her
Zdroj: Roznerová, 2014

V roce 2014 provedla studentka ve své bakalářské práci kvalitativní výzkum, kde se zabývala ovlivňováním hazardních her v partnerském vztahu. Na čtyřech párech zjišťovala změny, které se udály poté, co vyšlo najevo, že jeden z partnerů je patologický hráč. Kromě lhaní, zatajování finanční situace a méně stráveného času s partnerem došlo ke ztrátě důvěry, která se i po léčbě stala problematickou. (Čuláková, 2014)

Pokud hovoříme o finančních rizicích spojených s finanční gramotností, nemáme opomenout, že za hazard platí celá společnost. Pokud budeme hájit právo jednotlivce dát se na dráhu hazardního hráče, lze to do jisté míry tolerovat. Avšak společnost jako celek se před negativními dopady chránit musí.

7.3.2 Negativní dopady na společnost

V několika státech proběhly různé studie, které potvrdily, že škody, které způsobuje alkohol, jsou výrazně vyšší než spotřební daň, která se vybere. Obdobně bychom měli přemýšlet o hazardních hrách. Z přístupných zdrojů lze zjistit, že daňový odvod z hazardních her je mnohem menší, než jaké způsobuje hazard škody, které jsou ve výši přibližně 26,5 mld. Kč za rok. Největší část peněz se využívá na léčbu patologických hráčů. (Nešpor, Csémy, 2014)

Obr. 3 Příjmy veřejných rozpočtů z technických her, ostatních hazardních her a celkem v l. 2013 – 2015, v mil. Kč
Zdroj: Mravčík et al, 2016

Další náklady, které jsou spojené s hazardem, se týkají převážně kriminality (krádeže, podvody, loupeže atd.), zadluženosti a neschopnosti splácet dluhy, což se projevuje i na nižší kupní síle obyvatelstva, nízké produktivitě práce, a tím se odvíjející nelegální práce. Dále je to zvýšení chronického stresu, konzumace omamných látek, alkoholu, drog a následným zhoršením kvality života přibližně 10 až 15 lidem v blízkém okolí. (Nešpor, Csémy, 2014)

V neposlední řadě ovlivňuje hazard i krátkodobou nezaměstnanost. Stát se snaží omezit hraní hazardních her, vydává nové loterijní zákony, a tím pádem se ruší herny a některá kasina. Lidé, kteří pracovali v hazardním průmyslu, musí hledat nové zaměstnání a většina z nich musí podstoupit rekvalifikaci. (Forrest, 2013)

Můžeme se setkat i se situací, kdy hazardní hry mají dlouhodobé dopady, a tím je turistický ruch. Některé státy, města, kraje či regiony jsou závislé na příjmech, které jim plynou od zahraničních klientů. Nejznámější turistickou oblastí v rámci hazardních her je bez pochyby Las Vegas či Monte Carlo. (Forrest, 2013) V ČR bychom mohli zařadit do hazardních zón jednoznačně Karlovy Vary, hlavní město Prahu a další větší města, jako je například Brno a Ostrava.

Stát má pochopitelně možnost, viz nový zákon o hazardních hrách, jít pouze cestou restrikce, ta ale nikdy nemůže být dostačující. V boji vlády proti hazardu je vidět jistá neupřímnost, protože se do jisté míry zmenšila na pouhé zdanění hazardu, tedy dostat finance pod kontrolu. Stát má ve svých rukou velice účinný nástroj, kterým jsou veřejnoprávní média Český rozhlas, Česká televize a Česká tisková kancelář. Pokud by stát boj o vymýcení hazardu myslel opravdu vážně, měli bychom to zaregistrovat v těchto prostředcích i jinak než pouhými deklamacemi. Chybí, např. vzdělávací „okénka“ varující a vysvětlující lidem, proč nelze porazit ruletu, jak vypadají hrací automaty zevnitř včetně nastavených algoritmů atd. Zatím to opravdu vypadá pouze tak, že stát usiluje o peníze z těchto her, patologie hráčství je až na druhém místě.

8 Vlastní práce

8.1 Dotazník

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit úroveň finanční gramotnosti hráčů hrajících hazardní hry, a zdali považují finanční gramotnost za důležitou při jejich hraní. Dalšími důležitými údaji šetřenými v dotazníku byly především věk, pohlaví, sociální stav, prvotní zkušenosti s hazardem a financování hazardu. Tyto údaje jsou nezbytné, pro utvoření jasné představy o složení hráčské komunity.

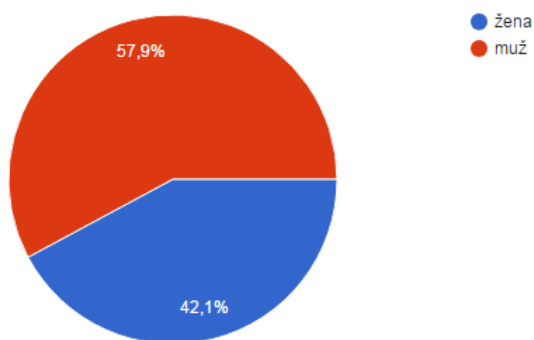
Sběr dat probíhal po dobu dvou měsíců, přesněji v měsících únor a březen roku 2017. Dotazník byl rozposlán i se žádostí o další rozeslání elektronickou podobou, přátelům pomocí sociálních sítí, dále na pokerová fóra a na stránky anonymních gamblerů, aby v dotazníku byly zastoupeny všechny kategorie hazardních her. Celý dotazník je přiložen jako příloha A v této práci.

Dotazník byl vytvořen pomocí formuláře Google a byl rozdělen na tři části. První část obsahovala demografické otázky o samotných hráčích, druhá část obsahovala otázky ohledně hraní hazardních her a třetí část otázky týkající se finanční gramotnosti a využití ji v praxi. Ve většině otázek byla na výběr pouze jedna odpověď kromě otázky číslo 14, která byla otevřená a 21, kde se dalo zatrhnout více odpovědí.

8.2 Interpretace výsledků

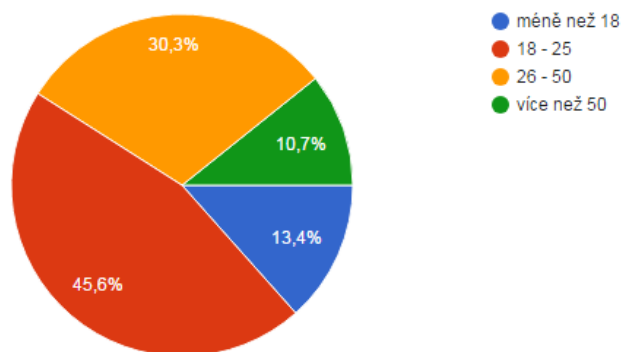
8.2.1 Výzkumný soubor

Dotazník vyplnilo celkem 261 respondentů. Hned první otázka byla na zjištění pohlaví respondentů (Obr. 4).

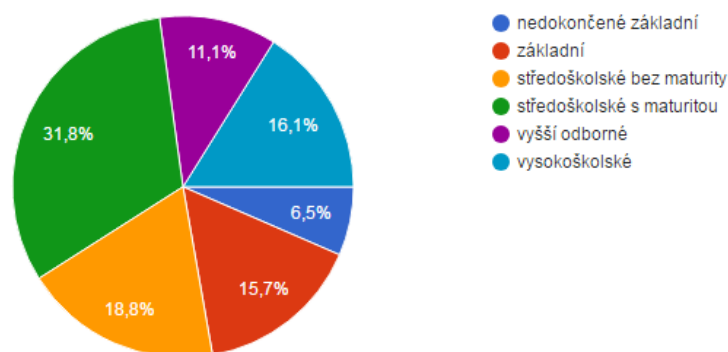
Obr. 4 Respondenti dle pohlaví
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Je zde vidět, že hazardním hrám se více věnuje mužské pohlaví, a především mladší generace jak je uvedeno i na Obr. 5.

Obr. 5 Věk respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

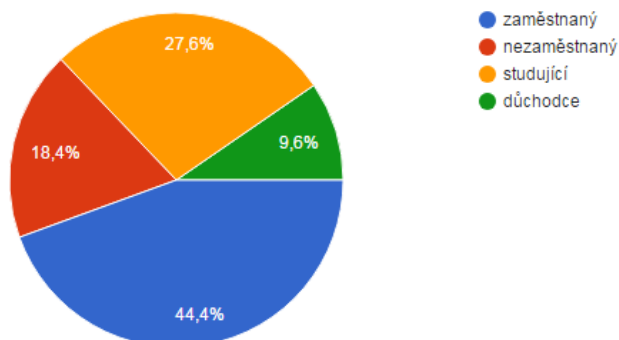
Na Obr. 6 lze vidět, že z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů je nejvíce zastoupena skupina středoškolského s maturitou (31,8 %). Další skupiny už byly víceméně vyrovnaně zastoupeny. Okolo 16 % bylo středoškolské bez maturity, ukončené základní a vysokoškolské vzdělání. S 11,1 % byla skupina s vyšším odborným vzděláním a nejméně zastoupena byla skupina s nedokončeným základním vzděláním, přesněji 6,5 %.

Obr. 6 Nejvyšší dosažené vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Nejvíce respondentů má práci a je zaměstnaných (44,4 %), další obsáhlou skupinou jsou studující (27,6 %) a nejméně zastoupená skupina jsou důchodci (9,6 %). Mezi dotazovanými se našli i ti nezaměstnaní (18,4 %), viz Obr. 7. Převážná většina

z nich jsou právě hráči, kteří propadli hazardním hrám, přesněji technickým hrám, jako jsou výherní automaty a léčí se v léčebnách.

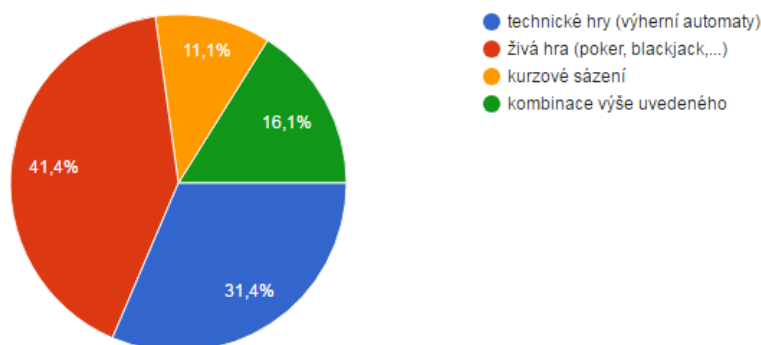

Obr. 7 Pracovní stav
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

8.2.2 Odpovědi na otázky o hraní hazardních her

Druhá část byla zaměřena na otázky, které se týkaly hazardních her. Přesněji, kdy se k nim hráči dostali, jak dlouho se jim věnují, z čeho je financovali, jestli si na ně půjčili peníze atd.

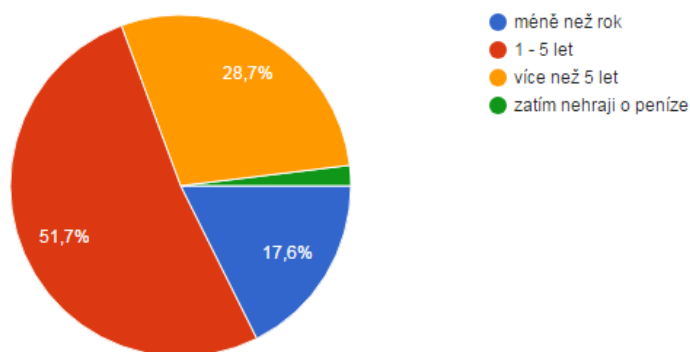
Cílem páté otázky: „*Moje zkušenosti s hazardem se týkají (nejčastější odpověď)?*“ bylo zjistit, kterému druhu hazardních her se respondenti nejvíce věnují. Dle Obr. 8 lze vidět, že nejvíce byla zastoupena skupina živá hra 41,4 % (poker, blackjack,...). Další byly technické hry, jako jsou výherní automaty 31,4 %.

Obr. 8 Zkušenosti s hazardními hrami
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Otázka č. 6: „*Hazardní hry hraji o peníze?*“ byla zaměřena na zjištění, jak dlouho využívají hazardní hráči peníze pro svoji hru. Dle výsledků na Obr. 9 lze usoudit, že většina lidí hraje hazardní hry, právě kvůli penězům a možnému výdělku. Pouhých 1,9 % respondentů uvedlo, že zatím nehrají o peníze, naopak 51,7 % uvedlo, že hrají o peníze 1 – 5 let a skoro třetina (28,7 %) hraje o peníze už více jak 5 let.

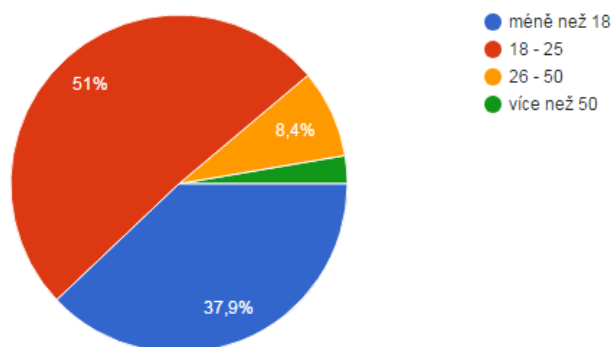

Obr. 9 Délka hraní hazardních her o peníze

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

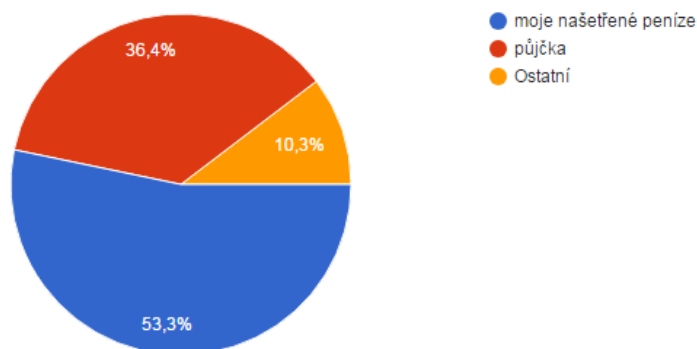
Následují otázku: „*Hazardním hrám se věnuji od věku?*“ znázorňuje Obr. 10. Odpověď na tuto otázku je velmi překvapující. Kromě toho, že 51 % se věnuje hazardním hrám od věku 18 – 25 let, necelých 38 % respondentů uvedlo, že se věnují hazardním hrám už v daleko mladším věku a to je méně než 18 let, i když je v ČR hazard osobám mladším 18 let zakázán.

V literární rešerši v kapitole 6, bylo zmíněno, že nejčastější věková skupina, které hrozí bankrot, je právě skupina mladých lidí, ve velké míře muži v produktivním věku okolo 35 let a že se stále navyšuje skupina mladých lidí do 25, kteří žádají o osobní bankrot.

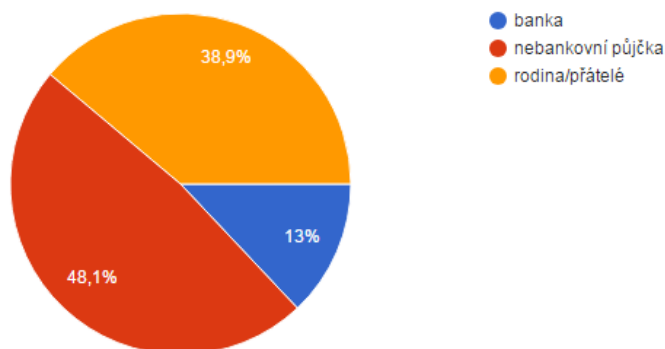
Obr. 10 Věk, od kterého se věnují hazardním hrám
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Obr. 11 zobrazuje odpovědi na otázku č. 8 „*Hazardní hry financuji z?*“ Největší zastoupení měly našetřené peníze (53,3 %), s 36,4 % byla půjčka. 10,3 % respondentů uvedlo mezi ostatní možnosti: peníze ze školy, kombinace obou variant, různé odměny či kapesné.

Obr. 11 Financování hazardních her
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

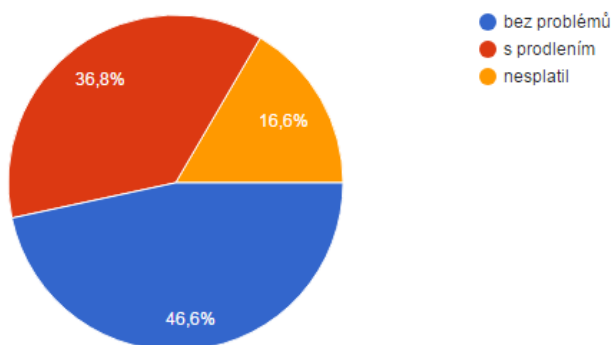
Na Obr. 12 jsou zobrazeny výsledky na otázku: „*Pokud jsem si někdy půjčil/a bylo to od?*“. 162 respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně, že si půjčili a nejvíce si brali nebankovní půjčky (48,1 %) anebo si půjčili od svých přátel či rodiny (38,9 %). Banku využilo jen 13 % z nich.

Obr. 12 Půjčky

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

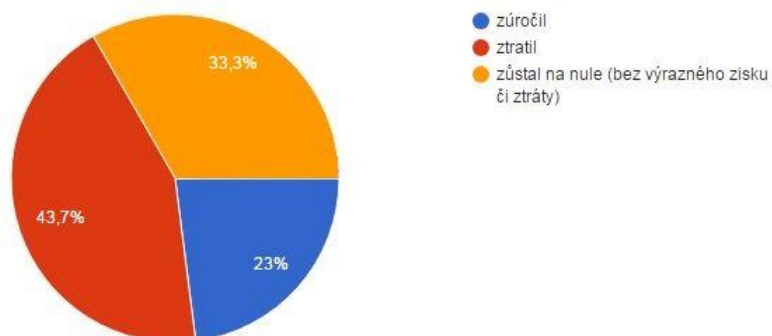
Otázka č. 10: „Půjčku jsem splatil/a?“ ukázala, kolik respondentů splatilo či nesplatilo svoji půjčku. 46,6 % z nich půjčku splatilo bez jakýchkoliv problémů, 36,8 % také splatilo svoji půjčku, i když s prodlením, za to 16,6 % svoji půjčku vůbec nesplatilo, zobrazuje to Obr. 13.

Obr. 13 Splacení půjčky

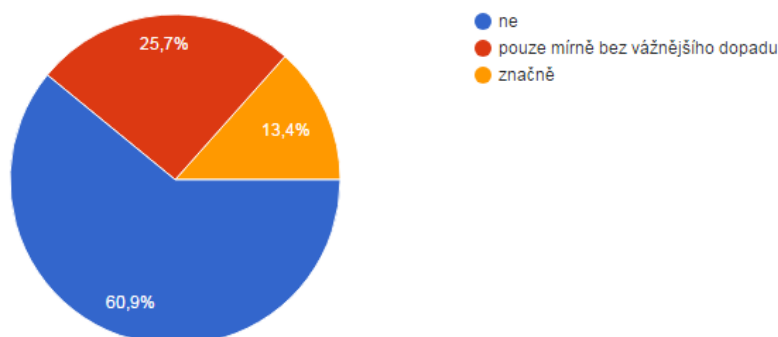
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na následujícím Obr. 14 lze vidět odpovědi na další otázku, zdali svoji PRVNÍ investici zúročili, ztratili nebo zůstali na nule. Převládla odpověď, že ztratili (43,7 %). 33,3 % zůstalo na nule, bez výrazného zisku či ztráty. Ovšem pouhých 23 % respondentů uvedlo, že svoji první investici zúročilo. Většina z nich byli pokerový hráči, a ti co se věnují kurzovému sázení.

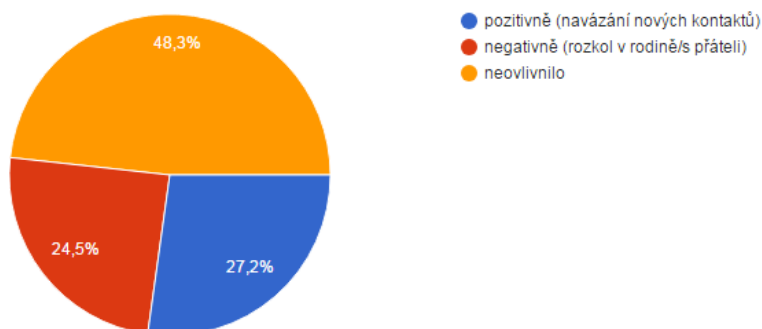
Obr. 14 První investice
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

V další otázce: „*Hraním hazardu jsem ohrozil/a svoji finanční situaci?*“ měli respondenti za úkol zhodnotit svoje konání s nakládáním s penězi používaných k hraní hazardních her. 60,9 % uvedlo, že svoji finanční situaci nijak neohrozilo, 25,7 % pouze mírně bez vážnějšího dopadu. Avšak 13,4 % ohrozilo značně svoji finanční situaci. Je zajímavé, že 11,1 % byli hráči technických her a pouze 2,3 % hráči živých her, kurzového sázení či kombinací všeho, viz Obr. 15.

Obr. 15 Ohrožení finanční situace
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na Obr. 16 jsou zachyceny odpovědi na otázku: „*Hraní hazardních her ovlivnilo moje sociální vztahy?*“. 48,3 % respondentů uvádělo, že jim hraní hazardních her nijak neovlivnilo sociální vztahy. 27,2 % respondentům to ovlivnilo sociální vztahy pozitivně. Většina z nich byli pokerový hráči, kteří tím mysleli navázání nových kontaktů u karetního stolu. Naopak 24,5 % to ovlivnilo vztahy negativně. Dle dotazníku lze usoudit, že to byli spíše hráči, kteří si půjčili peníze od přátel či rodiny a nevrátili je.

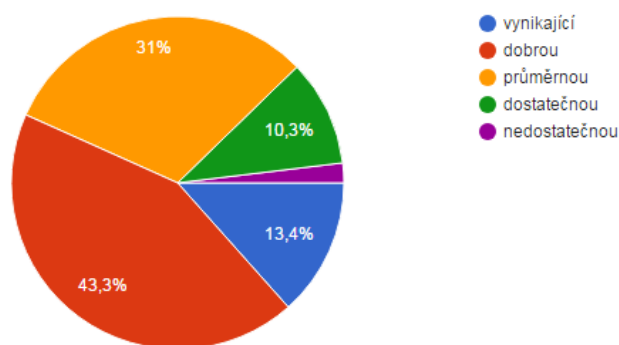

Obr. 16 Ovlivnění sociálních vztahů
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

8.2.3 Odpovědi na otázky o finanční gramotnosti

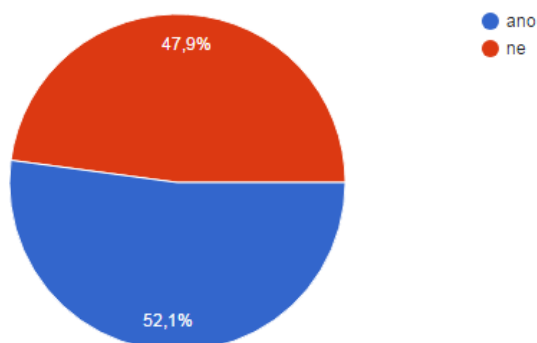
Cílem tohoto tematického okruhu, bylo zjistit, jak jsou na tom hráči hazardních her s úrovní finanční gramotnosti, zdali ji využívají v běžném životě a jaké mají znalosti o pojmech.

Nejvíce respondentů podle Obr. 17 hodnotí svoji úroveň finanční gramotnosti jako dobrou (43,3 %). Podle dalších výsledků lze usoudit, že respondenti se přeceňují a považují svoji úroveň finanční gramotnosti za lepší, než ve skutečnosti mají.

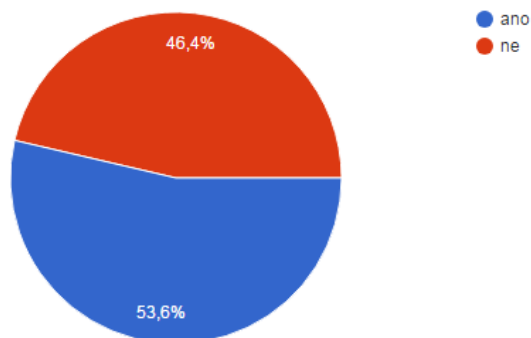
Obr. 17 Úroveň finanční gramotnosti
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

V otázce č. 16: „Považujete finanční gramotnost jako důležitou pro úspěch v hazardních hrách?“ skoro polovina dotazovaných (47,9 %) odpověděla, že ne. Výsledky lze vidět na Obr. 18. To dokazuje, že si nespojují podstatu využití finanční gramotnosti v hazardních hrách a nakládají nesprávně s penězi.

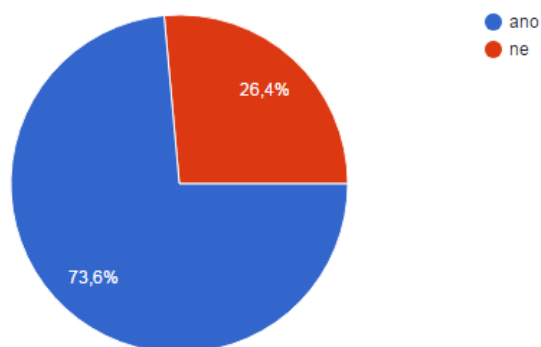
Obr. 18 Důležitost finanční gramotnosti pro úspěch v hazardních hrách
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Dle Obr. 19 si finanční rozpočet vytváří okolo poloviny dotazovaných, přesněji 53,6 %. Dle průzkumu v roce 2015, který je uveden v literární rešerši si finanční rozpočet vytváří trochu méně jak 50 %. Rozdíl je nepatrný a přisuzuji ho tomu, že každý měl jiný zkoumající vzorek.

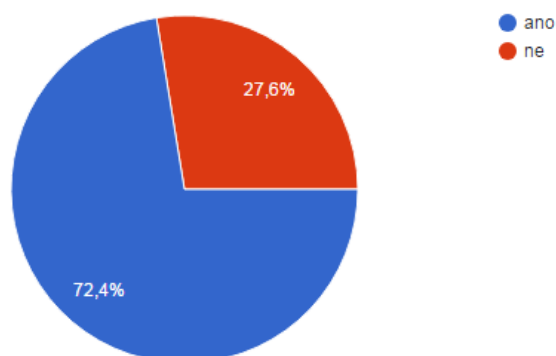
Obr. 19 Finanční rozpočet
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Co se týče otázky č. 18: „Víte, kolik máte peněz nyní k dispozici?“ skoro tři čtvrtě respondentů (73,6 %) má přehled o svých financích a vědí, s kolika penězi mohou nakládat (Obr. 20).

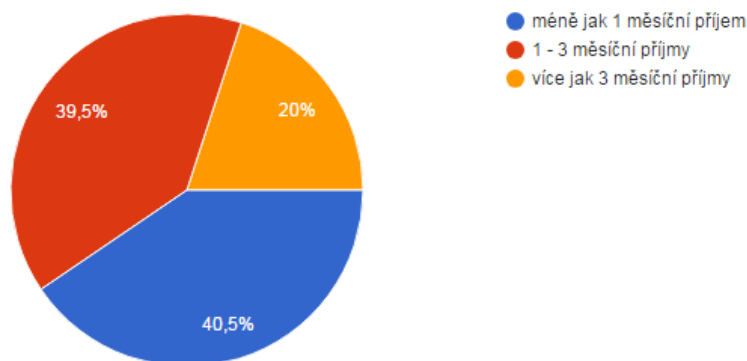

Obr. 20 Peníze k dispozici
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na další otázku, č. 19: „Vytváříte si rezervy?“ odpovědělo kladně 73,6 % respondentů. Ti pak byli přesměrováni na podotázku, ve které měli uvést, kolik činí jejich rezerva. Výsledek lze vidět na Obr. 21 a Obr. 22. Je dobré, že skoro tři čtvrtě respondentů si vytváří rezervy, bohužel nejvíce z nich pouze ve výši jednoho měsíčního příjmu (40,5 %) nebo v rozmezí 1 - 3 měsíčních příjmů (39,5 %). Správně by si měl člověk vytvářet rezervy alespoň na 3 měsíce. V tomhle případě tuto možnost uvedlo jen 20 %. Výsledek se shoduje s výzkumy výše uvedenými v literární rešerši.

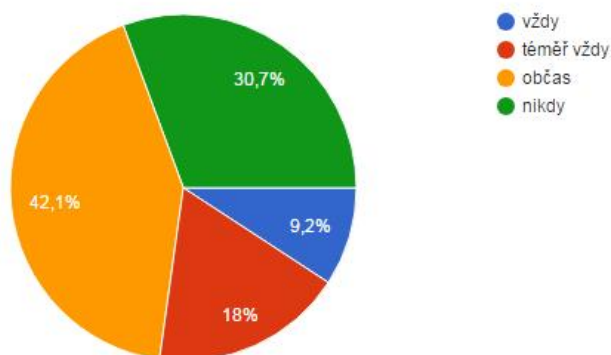

Obr. 21 Vytváření rezerv
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Obr. 22 Velikost rezerv
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

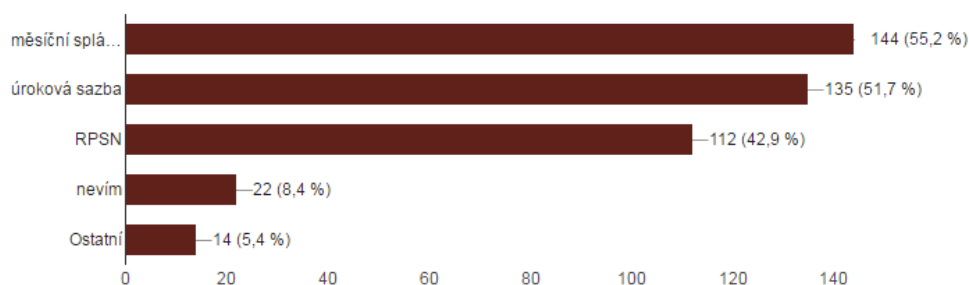
Otázka č. 20 se týkala toho, zda jsou respondenti v prodlení při splácení svých účtů. Obr. 23 ukazuje, že nejvíce převládala odpověď občas (42,1 %), ale byli i tací, kteří odpovídali, že se splácením účtů jsou vždy v prodlení (9,2 %).

Obr. 23 Prodlení při splácení účtů
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

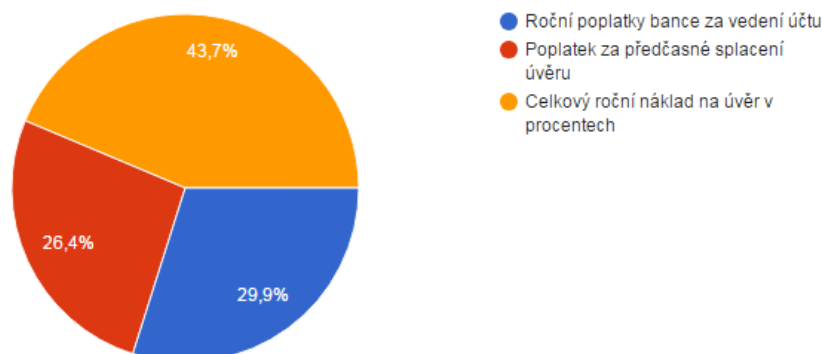
Obr. 24 zobrazuje, jak respondenti odpovídali na otázku: „Která kritéria byste brali v potaz při výběru půjčky?“ Tato otázka měla na výběr více odpovědí, avšak z 261 dotazovaných, pouhých 55,2 % uvedlo měsíční splátku, 51,7 % úrokovou sazbu a 42,9 % RPSN. Mezi ostatními odpověďmi se objevili, například název banky, přeplacená částka za rok, skryté poplatky a doporučení od přátel. Našli se i tací, kteří odpovídali, že neví (8,4 %). Správně by si měl člověk před výběrem půjčky rozhodnout všechna tato kritéria a poté si vybrat nejvýhodnější půjčku pro něj.

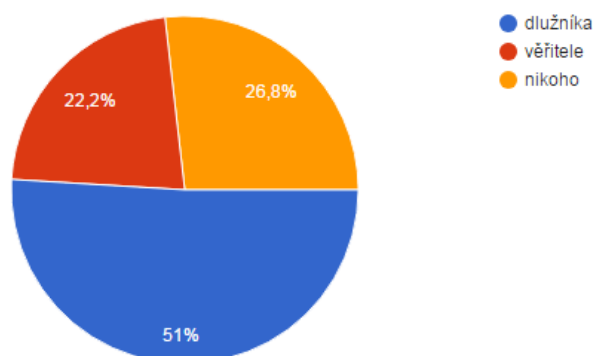
Obr. 24 Kritéria při výběru půjčky
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na další otázku na zjištění orientace v pojmech finanční gramotnosti odpovídali respondenti následovně. Pouhých 43,7 % z nich vědělo, co znamená zkratka RPSN – Celkové roční náklady na úvěr v procentech, neboli roční procentuální sazba nákladů. 29,9 % respondentů si myslelo, že zkratka znamená roční poplatky bance za vedení účtu a 26,4 % se domnívalo, že to znamená poplatek za předčasné splacení úvěru, viz Obr. 25.

Obr. 25 Význam zkratky RPSN
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

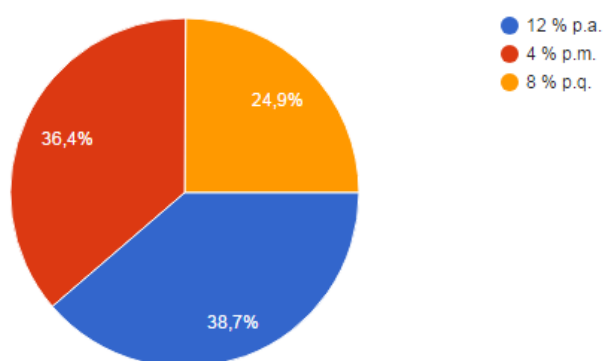
Na otázku č. 23: „Máte úvěr u banky na pevnou úrokovou sazbu a dojde k nárůstu inflace, pro koho je to výhodnější?“ jak lze vidět na Obr. 26 odpovědělo správně pro dlužníka 51 %, protože se peníze částečně znehodnotí a tím pádem dlužník zaplatí méně, než původně měl.

Obr. 26 Výhoda při nárůstu inflace

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

S poslední otázkou: „Která z úrokových sazeb je výhodnější?“ měli respondenti největší problém. Podle vzorečku na převod úrokových sazeb vychází nejlépe 4 % p.m., správnou odpověď však uvedlo jen 36,4 %. 38,7 % respondentů si myslelo, že nejvýhodnější je 12 % p.a. viz Obr. 27.

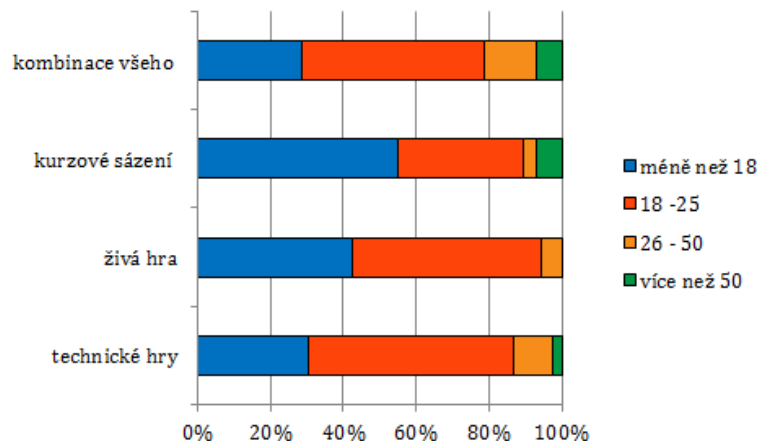
Obr. 27 Výhodnější úroková sazba

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

8.3 Porovnání

Když nahlédneme do dotazníku podrobněji a rozdělíme soubor do čtyř kategorií dle druhu hazardních her, zjistíme kdo je na tom v oblasti finanční gramotnosti a nakládání s penězi lépe. První skupina jsou hráči technických her (N = 82), druhá skupina jsou hráči živých her (N = 108), třetí jsou hráči zabývající se kurzovým sázením (N = 29) a poslední skupina je kombinace více uvedeného (N = 42).

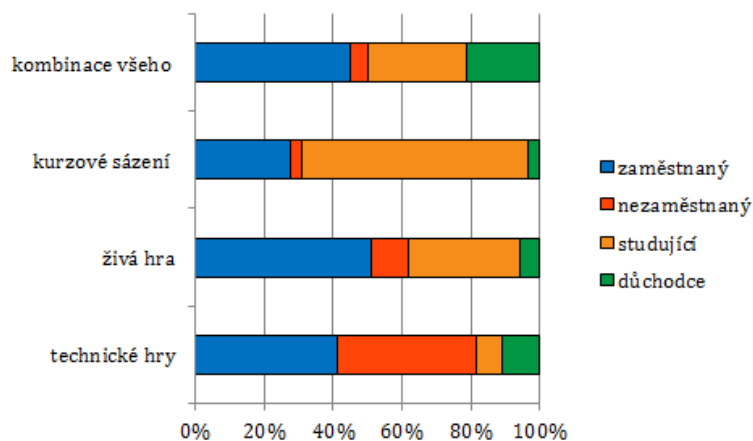
V prvním porovnání na Obr. 28 lze vidět, že bez ohledu na to jakému druhu hazardních her se věnují, začínají s ním všichni velice brzy. Jen malé procento začíná až po 25 letech života.

Obr. 28 Věk, od kterého se věnují hazardním hrám (dle druhu haz. her)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

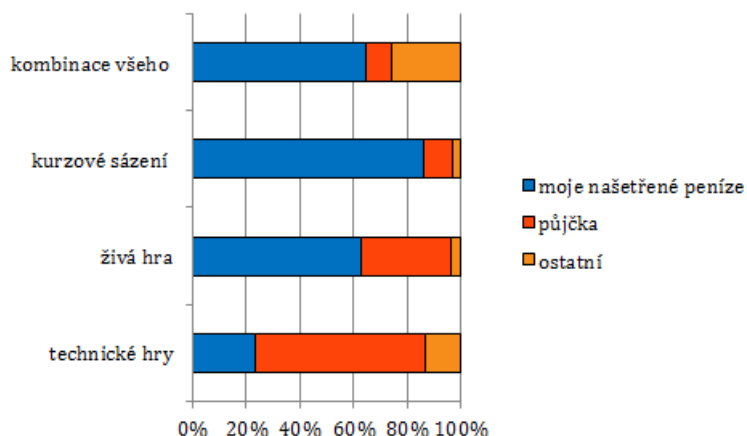
Z Obr. 29 lze usoudit, že kurzovému sázení podléhá nejvíce studentů, živé hře se věnují jak studenti, tak zaměstnaní lidé, zatímco u technických her je velké procento nezaměstnaných.

Obr. 29 Pracovní stav (dle druhu haz. her)

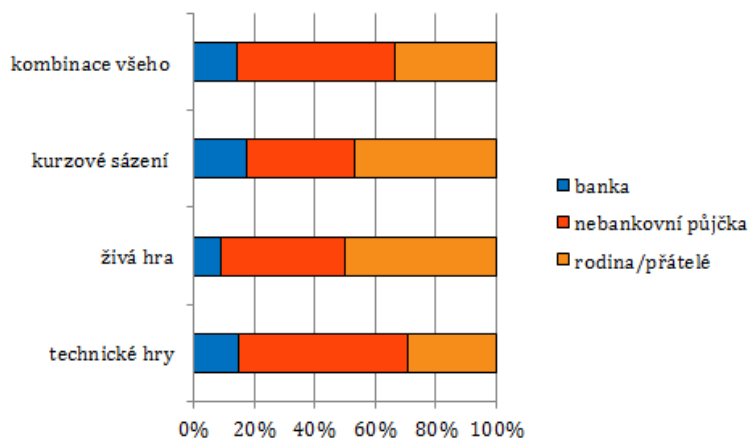
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Zajímavé porovnání ukazuje Obr. 30, kde na kurzové sázení využívá 86 % své našetřené peníze, u živé hry využívají hráči své našetřené peníze v 63 % případů, zatímco u technických her využívají hráči (až 63 %) spíše půjčky, což koresponduje s výsledky u Obr. 28.

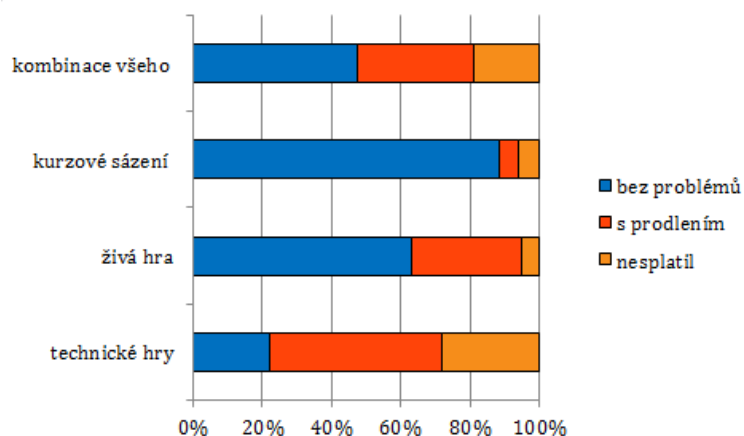
Obr. 30 Financování hazardních her (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Co se týče právě půjčky, převážná většina všech hráčů, která si ji bere, využívá nebankovní půjčku či rodinu a přátele bez ohledu na to, kterému druhu hazardních her se věnují, ukazuje to Obr. 31. V tomhle případě z 261 respondentů uvedlo 162, že si někdy půjčilo peníze k hraní. U technických her 68 respondentů, u živých her 56, u kurzového sázení 17 a u kombinace všeho 21.

Obr. 31 Půjčky (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

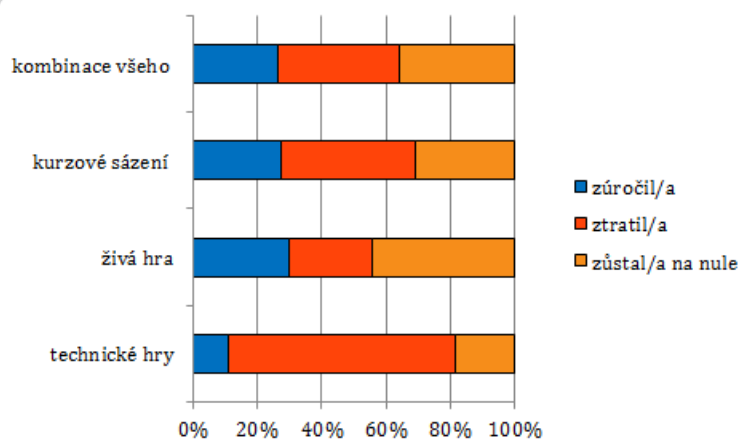
Horší už je to se splácením půjčky nazpátek. Obr. 32 ukazuje, že jsou na tom opět nejhůře hráči technických her. 50 % splatilo svůj dluh s prodlením a 28 % z nich dokonce nesplatilo půjčku vůbec.

Obr. 32 Splacení půjčky (dle druhu haz. her)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

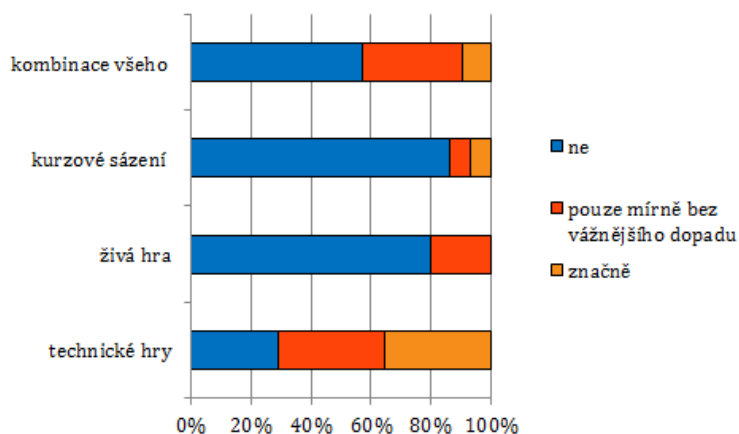
Svoji první investici do hazardních her většina spíše ztratila nebo zůstala na nule, než zúročila. Ovšem u hráčů technických her převažovala drtivá většina (71 %), která svoji investici hned ztratila. Z předchozího srovnání víme, že nejvíce půjček si brali právě hráči technických her, což spolu může úzce souviset, viz Obr. 33.

Obr. 33 První investice (dle druhu haz. her)

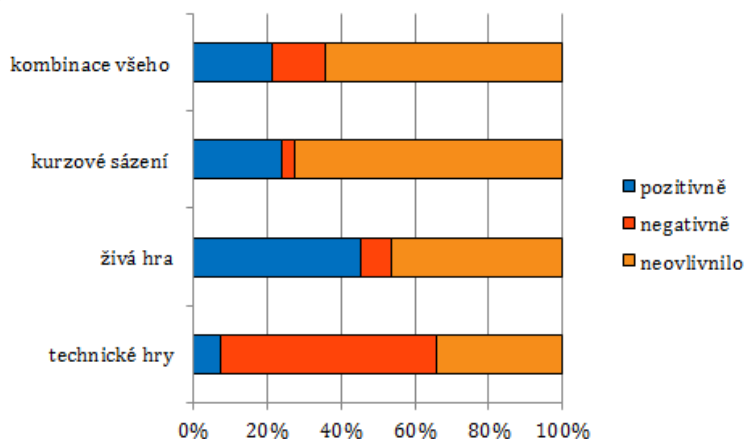
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na Obr. 34 lze vidět, že problémy s ohrožením finanční situace mají opět hráči technických her, kde až 35 % mělo značné problémy uhlídat svoje finance.

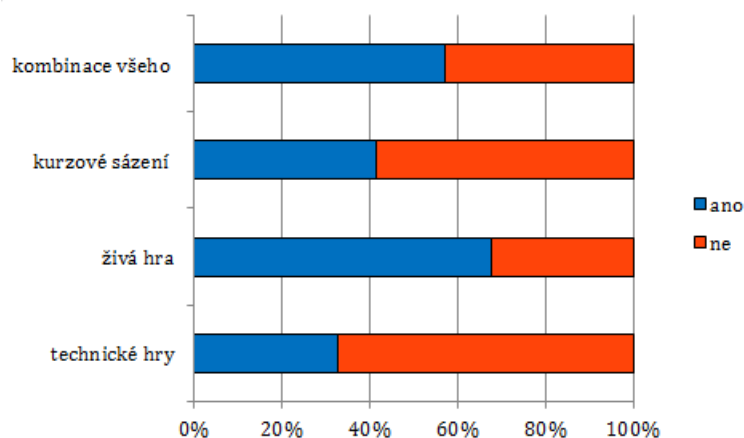
Obr. 34 Ohrožení finanční situace (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

V dalším srovnání, jak ovlivnilo hraní hazardních her sociální vztahy, dopadli nejhůře hráči technických her, znázorňuje to Obr. 35. 59 % uvedlo, že to jejich vztahy ovlivnilo negativně, převážně má na tom vliv půjčování peněz od svých blízkých bez zpětné vazby.

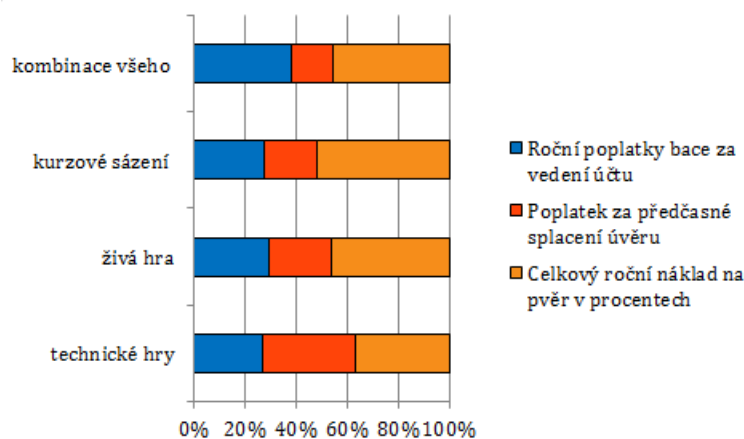
Obr. 35 Sociální vztahy (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Na Obr. 36 lze vidět, že finanční gramotnost považují převážně hráči živé hry za důležitou pro úspěšné hraní (68 %). Kurzovní sázkaři už tak přesvědčeni nejsou a hráči technických her už vůbec ne (33 %).

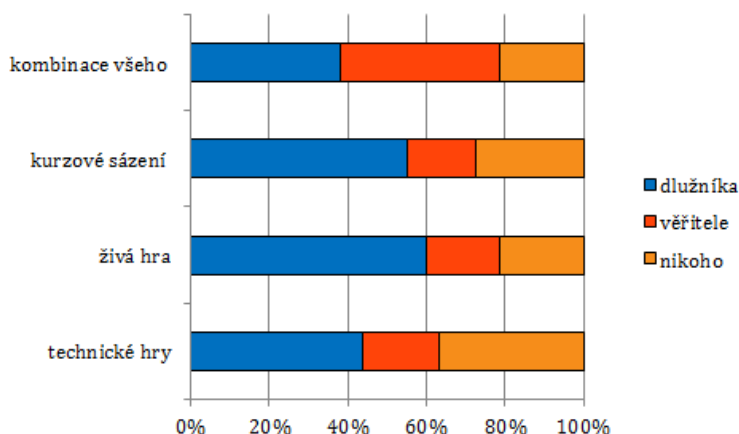

Obr. 36 Důležitost finanční gramotnosti v hazardních hrách (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

V porovnání s úrovní finanční gramotnosti, na tom opět byli lépe hráči živé hry a kurzovní sázkaři. Na otázku, co znamená zkratka RPSN odpověděli nejhůře hráči technických her (Obr. 37). Na Obr. 38 lze opět vyčíst, že nejen v pojmech, ale i logických úvahách a úlohách ohledně finanční gramotnosti na tom nejsou o moc lépe.

Obr. 37 Zkratka RPSN (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Obr. 38 Výhoda při nárůstu inflace (dle druhu haz. her)
Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Z dotazníkového šetření jasně vyplynulo několik závažných skutečností. Každá jednotlivě by možná nemusela představovat vážnější riziko, ovšem v jejich vzájemné kombinaci již spatřuji problém. Zaprvé s hazardním prostředím se lidé seznamují ve velmi mladém věku (často ještě pod hranicí 18 let). Zadruhé většina hráčů svoji první investici do hazardních her ztratí. Zatřetí významné procento hráčů si neváhá na svoji hru peníze půjčit. Začtvrté je to celkově fakticky nízká finanční gramotnost, která je v rozporu s vlastním přesvědčením hráčů, kteří v drtivé většině svoji finanční gramotnost považují za dostatečnou. Mírně pozitivní zprávou, kterou mi dotazník poskytl, je skutečnost, že nejmladší věková skupina dává přednost živé hře, a to především pokeru. Je to vlastně skutečnost očekávaná, neboť poker v posledních letech zaznamenal obrovský nárůst popularity. Proč toto zjištění považuji za pozitivní, je nepopiratelný fakt, že poker se svojí povahou velmi přibližuje dovednostní hře, která předpokládá jistou dávku inteligence na rozdíl od výherních automatů. Hráči si uvědomují důležitost správného přístupu a jsou otevřenější k učení se. Samozřejmě i tak poker zůstává pro nepřipraveného člověka nesmírně rizikovou záležitostí, kterou ještě umocnil nový loterijní zákon přesunutím pokeru do kamenných kasin. Ovšem správným přístupem k risk managementu, je možné poker hrát bez vážnějšího ohrožení svojí finanční existence.

8.4 Vytvoření modelových situací

Ve své práci chci dát jednoduchý návod, jak si hazard užít a neskončit v dluhové pasti.

Mojí snahou je (v první části) nabídnout snadno aplikovatelný návod, jak nakládat s vlastními financemi tak, aby každý byl schopen definovat svůj finanční přebytek. Tedy sumu, jejíž ztráta nebude mít další negativní dopady na finanční situaci a je tudíž použitelná k libovolným účelům. V druhé části se zaměřím na konkrétní segment hazardního průmyslu, tj. poker a pokusím se dát začínajícím hráčům opět jednoduchý návod, jak svůj přebytečný kapitál nejlépe použít.

Můj plán či návod je zacílen na nízko až středně příjmové skupiny lidí. To znamená na lidi, jejichž příjem se pohybuje okolo průměrného příjmu v ČR. Osobně tuto skupinu považuji za nejohroženější. Ztráta, např. 50% měsíčního příjmu, nemusí znamenat žádný vážnější problém u skupiny, jejíž příjem několikanásobně převyšuje celostátní průměr. Ovšem u nízkopříjmové skupiny obyvatel již může jít o problém existenční.

1. Opravdu je nutné si uvědomit, že drtivá většina hazardních her je konstruována tak, aby lidé převážnou část svých finančních prostředků odevzdali kasinu. Proto tady bude můj návod jednoduchý, musíme si sestavit rozpočet, ze kterého jasně vyplyne, kolik peněz si můžeme dovolit ztratit, aniž bychom utrpěli psychicky i finančně. Samozřejmě můžeme mít chvilkové štěstí a peníze vyhrát, dokonce je pravděpodobné, že se hráč setká s řadou výher, které ho přesvědčí, že se naučil ten či onen stroj porážet a potom je konec jasný – ztráta všeho plus dluh. Proto upozorním i na nakládání s případnou výhrou.
2. Minimum karetních her nemůže kasino ovlivnit, alespoň ne zásadně, v náš neprospěch, především již výše zmíněný poker, se svojí povahou opravdu blíží dovednostní hře, kterou je možno se naučit a být dlouhodobě úspěšný. To potvrzují žebříčky nejlepších hráčů světa, pokud by šlo pouze o štěstí a ne skill těžko by se stejná jména opakovala i několik desetiletí (Daniel Negreanu, Gus Hansen, Phil Ivey,...). Tady bude můj návod trochu jiný. Ale začnu radou, chceš být poker hráč, věnuj se mu naplno. Pro poker je absolutně nejdůležitějším prvkem správně nastavený moneymanagement. Hrát takové hry, které mi můj kapitál umožňuje. Pokud budu hrát matematicky správně, mám šanci o peníze nepřijít, ale zúročit je.

8.4.1 Finanční plán pro všechny hráče hazardních her

Každý správně finančně vzdělaný člověk by měl vědět, že jako první musí analyzovat svůj příjem, porovnat jej s celkovými výdaji a sestavit si měsíční rozpočet. Je důležitý proto, aby věděl, zdali má finanční přebytky, je na nule nebo má deficit. Při tvorbě by měl dodržovat určitá pravidla. Jednak se snažit vyjít se svými příjmy, zbytečně si nepůjčovat na něco co není potřeba, čili rozlišovat co je důležité a co naopak není tak podstatné. Vytvořit si základní plán není složitá věc, co je absolutní nutností za každých okolností tento plán dodržet. Další věcí je uvědomit si, že pokud mi můj finanční plán, tedy jeho dodržování generuje určitý zisk, mohu ho považovat za libovolně použitelný pouze v případě, že můj celkový přebytek již dosáhl minimálně 3 - 5 násobku měsíčního příjmu. Tato finanční rezerva by měla být snadno dostupná, tedy nevázaná v dlouhodobých investicích. To je minimální rezerva nezbytná pro překlenutí životní tísně v případě nemoci, ztráty zaměstnání, nečekaných výdajů atd. Pokud již jsme v situaci, kdy máme finanční polštář vytvořen, doporučuji i nadále minimálně 10 % z přebytku ukládat a polštář navyšovat. Ovšem těchto 10 % již můžeme zhodnocovat i ve finančních produktech s delší časovou dostupností (výpovědní lhůty). Zbývající sumu můžeme použít libovolným způsobem.

Následující tabulky znázorňují osobní rozpočet, ve kterém jsou rozepsané příjmy a výdaje. Částky za měsíc i za rok nejsou uvedeny, protože každý člověk utrácí za určité věci jiné sumy. Proto je na každém, aby si vzal tužku a poctivě vyplnil svůj rozpočet a zjistil jak na tom je.

Tabulka 3: Celkové příjmy

PŘÍJMY		Za měsíc	Za rok
Čistý příjem		, -Kč	, -Kč
Další příjem:	Dávky	, -Kč	, -Kč
	Přídavky	, -Kč	, -Kč
	Důchod	, -Kč	, -Kč
	Pronájem	, -Kč	, -Kč
	Podnikání	, -Kč	, -Kč
	Úroky, investice	, -Kč	, -Kč
	Jiné	, -Kč	, -Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Tabulka 4: Celkové výdaje

VÝDAJE		Za měsíc	Za rok	
Povinné	Bydlení:	Nájem	, -Kč	, -Kč
		Plyn, elektřina	, -Kč	, -Kč
		Voda	, -Kč	, -Kč
		Internet	, -Kč	, -Kč
		Údržba	, -Kč	, -Kč
		Daně, poplatky	, -Kč	, -Kč
		Další služby	, -Kč	, -Kč
		Potraviny	, -Kč	, -Kč
		Hygiena, léky	, -Kč	, -Kč
		Doprava (MHD, benzín)	, -Kč	, -Kč
		Oblečení, obuv	, -Kč	, -Kč
		Vzdělání	, -Kč	, -Kč
		Děti	, -Kč	, -Kč
		Pojištění	, -Kč	, -Kč
		Telefonování	, -Kč	, -Kč
		Splátky půjček	, -Kč	, -Kč
	Ostatní povinné výdaje	, -Kč	, -Kč	
Nepovinné	Zábava, kultura, sport	, -Kč	, -Kč	
	Alkohol, cigarety	, -Kč	, -Kč	
	Restaurace	, -Kč	, -Kč	
	Dovolená	, -Kč	, -Kč	
	Ostatní nepovinné výdaje	, -Kč	, -Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017

Tabulka 5: Celkové porovnání příjmů a výdajů

VÝSLEDKY	Za měsíc	Za rok
Příjmy	, -Kč	, -Kč
Výdaje	, -Kč	, -Kč
Úspory/dluhy	, -Kč	, -Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Co se týče kolik peněz použít k hraní hazardních her, je to jednoduché. Při deficitním nebo vyrovnaném osobním rozpočtu je absolutní nezbytností jej upravit na straně výdajové tak, aby začal generovat alespoň malý přebytek. Pokud chci používat finance k hazardním hrám, musím mít vytvořen finanční polštář a 10 %-ty z přebytku pravidelně tento polštář navyšovat. Pokud tyto dva minimální požadavky nejsou splněny, prostě hrát nesmím. Někdo může namítnout, proč náklady na hazard nezakomponovat přímo do rozpočtu jako nepovinný výdaj a pokud rozpočet je i s tímto vydáním přebytkový, tak mohu hrát. Osobně to nedoporučuji, vycházím z faktu, že hazard by se neměl stát ani podvědomě běžnou součástí života. Pokud se již od začátku naučím k němu přistupovat jako k něčemu co je za hranou běžného života, budu podstatně méně ohrožen jeho negativními dopady. Jak už bylo řečeno v případě prohry, se člověk nemusí bát o nějaké narušení v jeho rozpočtu. V případě výhry má člověk více možností. Bud' může vyhrané prostředky použít na další hraní a utvářet si, tzv. bankroll management (kolik peněz mám k dispozici pro hraní), či je uložit na běžný účet nebo investovat. Pokud se hraní hazardu věnujete opravdu pravidelně, potom doporučuji 50 % z výher ukládat a 50 % vracet do hry. Ideální situace by nastala v okamžiku, kdy ke hraní začnete používat pouze „cizí peníze“. To znamená, že podíl na hraní bude 0 % z vašeho rozpočtu. Tohoto stavu lze nejlépe dosáhnout v dovednostních hrách.

8.4.2 Finanční plán pro pokerové hráče

V dotazníku mi vyšlo, že nejvíce mladých lidí se zabývá převážně živou hrou, proto tento plán je pouze pro hráče pokeru. I pro ně samozřejmě platí dodržování finančního plánu výše uvedeného. Ovšem když se budou držet obou plánů, nemusí se bát o to, že by se dostali do špatné finanční situace, právě naopak.

Poker byl přesunut do kasin, kde čeká převážně na začínající mladé hráče spousta nástrah v podobě hráčů, kteří se je snaží nalákat na snadnou výhru, aby je vzápětí mohli obrát o vše, co mají. Zaměřím se především na cash games, protože v turnajích a sit&go turnajích nehrozí až tak velké riziko. Zde se zaplatí jednorázový poplatek, hráč dostane žetony a vypadne, jakmile o všechny žetony přijde. To znamená, že ztrátu má předem jasně stanovenou, ta představuje vstupní poplatek do turnaje. Zatímco v cash games sází každé kolo své peníze a během chvilky může přijít o všechno. V cash games hraje také podstatně větší roli psychika hráče, který snadno může podlehnout tlaku okolí a svoje ztráty navyšovat až po neúnosnou mez. Když se však bude držet svého finančního plánu a dodržovat správný bankroll management tak se mu to nemůže stát.

V posledních letech, s celosvětově rostoucí oblibou pokeru, se vedou na mnoha úrovních sofistikované diskuze zastánců i odpůrců pokerové hry, kteří se snaží přesvědčit či vyvrátit tvrzení, že poker je dovednostní hra. Bez ohledu na to, ke které skupině se člověk počítá, několik faktů je nepopiratelných. Poker má opravdu mnoho prvků, které ho řadí spíše mezi dovednostní hry. Matematicky správně hraný poker je v dlouhodobém horizontu ziskový, jak již jsem zmiňovala, výše to dosvědčují žebříčky nejúspěšnějších hráčů, jejichž jména se opakují i po několik let. Pokud by byl poker pouze o náhodě, bylo by to při množství hráčů prakticky nemožné. Z toho plyne, že dovednosti (především matematické) hrají významnou roli. Na druhou stranu faktor náhody chcete-li štěstí je všude přítomný, pokeroví hráči jej znají pod pojmem variance. Variance zjednodušeně znamená, že i když budu hrát matematicky bezchybný poker stejně v určitém % her či časovém úseku budu prohrávat. Dalším známým faktem je, že naše dovednosti se projeví až po obrovském množství odehraných her. Právě proto je nutné správně použít svoje peníze, mohu hrát matematicky vynikajícím způsobem, ale pokud budu do hry vkládat více peněz než mi můj bankroll dovolí, tak mám prakticky matematickou jistotu, že skončím na nule. Naopak pokud budu hrát na limitech, které mi matematicky můj bankroll dovolí, tak jsem schopen přečkat i delší období, kdy mám prostě smůlu.

Zopakuji, protože to považuji za opravdu důležité si uvědomit. I když je poker spíše dovednostní hra i zde hraje významnou roli štěstí, které může způsobit výkyvy, a proto je důležitý správný bankroll management, je to takové bezpečné zacházení s penězi vyhrazenými ke hře.

Dalším důležitým pojmem je buy-in, neboli nejnižší částka, kterou musí hráč vložit do hry, aby mohl vůbec začít hrát. Následující tabulka ukazuje, kolik by měl být buy-in vzhledem k bankroll managementu. (Little, 2011)

Tabulka 6: Buy-in podle typu her

Druh hry	Buy-in, který by neměl překročit
Cash game	5 % bankrollu
Sit&go	2 % bankrollu
Velké turnaje	1 % bankrollu

Zdroj: Pavelka, 2007-2017b

Maximální buy-in se také uvádí nebo doporučuje jako 100 násobek velkých blindů (povinná sázka, kterou do hry dává hráč sedící dvě pozice od rozdávajícího po každé odehrané hře). Uvedu na příkladu. Jelikož poker je hra pocházející z Ameriky, hraje se převážně v cizí měně, proto budu uvádět příklady v dolarech. Pokud disponujeme částkou například \$200, maximální buy-in je 5 % z 200 čili \$10. Dále výslednou částku vydělíme už výše zmíněným 100 násobkem velkých blindů a dostaneme velký blind \$0,10. Tím pádem nám vychází, že při \$200 by měl hráč hrát cash games o limitu \$0,05/\$0,10 (první číslo znamená malý blind – povinnou sázku vsazenou hráčem, který sedí hned nalevo od rozdávajícího a druhé číslo znamená už známý velký blind). (Little, 2011)

Při celkovém sestavování bankroll managementu, vybírání limitu a hraní pokeru byste se měli vyvarovat pár chybám. Pokud se vám daří a jste, tzv. na vlně, najednou máte pocit, že jste neporazitelní a budete chtít přejít na vyšší limit. Nechte se vyvést z míry, může se dostavit i smůla a zase prohrávejte, co jste vyhráli. Nejlepší je chvíli počkat, naučit se pravidelně vyhrávat na nižších limitech, zvýšit si svůj bankroll o potřebnou částku a teprve potom přejít.

Pokud se chystáte přestoupit na vyšší limit, měli byste znát svůj ROI (Return-on-investment). V českém překladu to znamená návratnost investic, ukazuje dlouhodobou ziskovost hráče během hraní pokeru, v horším případě ztrátovost. Dá se snadno vypočítat. Vezmete si čistý zisk a vydělíte ho investovanou částkou a následně vynásobíte počtem odehraných her. Pokud tedy chcete přejít na vyšší limity, měli byste si počítat i váš ROI, doporučuje se přecházet, jakmile máte v dlouhodobém měřítku ROI vyšší než 25 %. Kromě ROI, by měl člověk odehrát alespoň 50 tisíc her, ve kterých by se měla jeho ziskovost postupně zvyšovat. (Chen, Ankenman, 2006)

Při přechodu na vyšší limity hraje významnou roli psychika hráče, pokud se necítíte komfortně na vyšším levelu, tak tam nepatříte. Uvědomte si, že není ostuda sestoupit o stupeň níže. Kromě toho je známo, že vyšší limity hrají mnohem zralejší a těžší soupeři, kteří se v dané problematice lépe vyznají. Platí to ovšem i obráceně, nedržet se za každou cenu na vyšších limitech, pokud přijdete o značnou částku, je lepší přejít na nižší limity.

Na nižší limit musíte přejít okamžitě, jakmile váš bankroll klesne na úroveň, která odpovídá hře o stupeň nižšímu limitu. Například z výše uvedených \$200 přijdete o polovinu a dostanete se na \$100. Začnete hrát limit \$0,02/\$0,05. (Little, 2011)

Úplně nejhorší věc, kterou můžete udělat je hrát do té doby, než se dostanete zpátky na nulu. Člověk už se nesoustředí a jediné, o co mu jde, je dostat peníze zpět. V ten moment je lepší hru ukončit a začít hrát třeba až druhý den.

Stačí se držet těchto pravidel, hlavně se k pokeru stavět zodpovědně a v dlouhodobém měřítku uvidíte kladné výsledky.

Na závěr zopakuji, neustále mějte na paměti, že ke hraní používáte pouze přebytek svého rozpočtu, který si můžete dovolit ztratit. Pokud opravdu tuto částku ztratíte, nepůjčujte si ani od sebe, ale trpělivě počkejte do příštího měsíce. Bude to mít dvě výhody, zaprvé budete mít čas na studium, zadruhé hazard se nestane vaším pánem. Pokud nebudete schopni vydržet ani takto krátkou dobu bez hraní, nebude ostudou poradit se s nějakým specialistou na gambling.

8.5 Doporučení pro hráče hazardních her

Na základě provedeného šetření a nastudované literatury jsou mé doporučení pro hráče hazardních her následující:

- vždy mít na paměti, že hazardní hry jsou značně rizikové

- nastudovat si literaturu o hazardních hrách, kterým se chcete věnovat (poker, ruleta, blackjack, kurzové sázení atd.)
- sestavit si osobní rozpočet a definovat přebytek (viz podrobně předchozí kapitola)
  - striktně jej dodržovat
  - aktualizovat ho při každé změně
- vytvořit si rezervu 3 – 5 násobku měsíčního příjmu
- zdroje na hry čerpat pouze z přebytku a při vytvořené rezervě
- nenechat se zlákat k unáhleným půjčkám

Pokud bude hráč dodržovat tyto doporučení, neměl by se dostat do špatné finanční situace, protože ztratí maximálně peníze, které má, tzv. navíc. Pro ty co chtějí hrát pravidelně, doporučuji spíše dovednostní hry, protože je zde menší faktor náhody a dá se v nich zdokonalovat.

9 Závěr a diskuze

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo vyhodnotit rizika spojená s nedostatečnou finanční gramotností v prostředí hazardních her a navrhnout doporučení na její zvýšení a sestavit bezpečný plán pro hráče. Ke zjištění odpovědí mi pomáhal vytvořený dotazník, který jsem rozposílala na pokerová fóra, sociální sítě a na anonymní gamblery. Kontaktovala jsem i Karla Nešpora, českého psychiatra, který se zabývá léčbou návykových nemocí. Poprosila jsem ho i o rozeslání mého dotazníku mezi jeho pacienty. Jeho odpověď zněla: „Omlouvám se, naše rada pacientům je předat finance někomu z rodiny a pokud možno se jimi nezabývat. Váš dotazník by v nich mohl vyvolat bažení (craving) – třeba formulace „investice do hazardních her“! Přeji vše dobré.“ Zde je zřejmé, že člověk, který se neorientuje v prostředí hazardních her, podceňuje důležitost finanční gramotnosti, tomu hrozí ztráta kontroly nad svými financemi a může se dostat do dluhů. Gambling je opravdu závažná nemoc, jako alkoholismus, která se musí léčit, především jak já radím, by se jí ale mělo předcházet. Nejhlavnější je si sestavit osobní rozpočet, dodržovat ho a pravidelně aktualizovat. Nepůjčovat si peníze na hraní od banky či přátel, ale použít k němu pouze určený přebytek.

Dalším bodem v cíli bylo odpovědět si na dvě výzkumné otázky. Jestli hazardní hráči mají nízkou znalost finanční gramotnosti a zdali vlivem nízké finanční gramotnosti se hráči dostávají do dluhové pasti. Opět pomocí dotazníkového šetření jsem došla k odpovědím a k hlavním zjištěním. Díky internetu se s hazardními hrami setkávají už lidé v mladém věku, často i pod hranici 18 let. Potvrdilo se mi, že většina respondentů považuje svoji finanční gramotnost za vysokou, ale výsledky tomu absolutně neodpovídají, dokonce ji ani polovina nepovažuje za důležitou pro hraní hazardních her. Spousta z nich ztratila svoji první investici a neváhala si vzít nebankovní půjčku či si půjčit peníze od rodiny nebo přátel, bez ohledu na to, že ani nevědí, jaká úroková sazba je výhodnější. Tím se mi potvrdila i druhá výzkumná otázka.

Při práci na bakalářské práci jsem také oslovila i několik středisek specializujících se na léčbu gamblingu, s dotazem jaký vidí vztah mezi finanční gramotností a gamblingem, potažmo jestli se ve své praxi setkali s nějakou zahraniční či naší studií finanční gramotnost vs. hazard. Všechny odpovědi byly záporné s dovětkem, že výsledky podobné studie by jistě byly podnětné. Někteří přímo řekli, že souvislost nevidí, protože se u nich léčí lidé obsahující celé spektrum vzdělanosti, tedy od absolventů učňovského školství až po profesory s akademickými tituly.

Osobně nejsem přesvědčena, že výše dosaženého vzdělání garantuje stupeň vzdělanosti ve finanční gramotnosti, vyšší vzdělání může vytvářet lepší schopnost se ve finanční gramotnosti orientovat, ale nic více a nic méně. Odborníci vidí až konečné stádium, ale ne cestu k němu, kdo může bez studie říci, jaké procento těchto lidí by se gamblingu vyhnulo, pokud by od malička dostávali informaci, jak je finanční gramotnost důležitá v tak rizikovém prostředí, jakým hazard bezesporu je.

Studií na podobné téma opravdu mnoho není, našla jsem pouze ty zahraniční. Výsledky jsou však podobné. Pokud se pokusím porovnat závěry mého dotazníkového šetření se závěry, ke kterým dospěla AGC v roce 2007 či se závěry publikovanými v roce 2011 (v knize *Forecasting in Financial and Sports Gambling Markets*) mohou konstatovat, že v přeneseném slova smyslu globalizace zasáhla plnou silou i toto odvětví. Je až zarážející, že průzkum dělaný v ČR dává prakticky totožné výsledky jako průzkum této oblasti na opačném konci světa. Zaprvé se jedná o vzrůstající oblibu hazardu (IT technologie) současně s vysokou mírou podceňování rizik. Tady narážím na další shodný rys, tedy zadruhé hazardním hrám se věnují stále mladší ročníky. Není výjimkou, že s hazardem lidé začínají již před dosažením plnoletosti. Zatřetí finanční gramotnost a její cílevědomá výuka je absolutně nedostačující a podceňovaná. Tady sehraává negativní roli stát potažmo vzdělávací systém. Přitom, např. průzkum uveřejněný v roce 2011 zcela jasně prokázal provázanost mezi úrovní finanční gramotnosti a úrovní hazardních her.

Respondenti věří, že mají malou šanci se dostat do problémů a vydělávání peněz pomocí hazardních her je snadné. Ve studiích také vyšlo, že hráči mají malý přehled ve finanční gramotnosti a potřebovali by umět sestavit si osobní rozpočet a mít finance pod kontrolou. Což vychází i v průzkumech provedených v ČR za posledních sedm let. Proto doporučuji vyučovat finanční gramotnost jako samostatný předmět už na základní škole, aby se lidé naučili hospodařit s penězi už tak v útlém věku.

Během studia materiálů k mojí bakalářské práci mě překvapily ještě dvě věci. Zaprvé osvěta snaží se přiblížit a přesvědčit populaci, aby se věnovala zvyšování svojí finanční gramotnosti, v drtivé většině případů klade akcent na negativní dopady při nízké úrovni finanční gramotnosti. Ze zkušenosti s alkoholem cigaretami, drogami víme, že pouhá negace funguje velice omezeně. Osobně se domnívám, že pokud chceme, aby společnost tvořilo co největší procento jednotlivců s vysokou mírou finanční gramotnosti, měl by převažovat důraz na pozitiva, tedy co mi energie vynaložená na studium finanční gramotnosti nabízí. Jinými slovy stát, ve snaze o povznesení finanční gramotnosti občanů, by neměl postupovat ve stylu finanční gramotnost = strašení. Finančně průměrně vzdělaný člověk, ovládající jednoduché počty se nedostane do problémů. Stát by měl mít na své občany mnohem vyšší nároky. Má ve svých rukou neskutečně silné prostředky, myslím tím Českou tiskovou kancelář, Českou televizi, ... bohužel jich využívá pouze velice poskromnu.

S tím souvisí i zadruhé, nový zákon o hazardních hrách, který má za cíl, slovy svých tvůrců, regulaci hazardu a omezení negativních dopadů gamblingu na společnost, podle mě neplní tento cíl na 100 %. Bohužel z realizovaných kroků stále více vyčnívá pouze snaha o zdanění zisků nikoliv eliminace hazardu jako takového. V jednom segmentu jde zákon přímo proti svojí ideji, vysvětlím. Jak je uvedeno v literární rešerši nový zákon o hazardních hrách zařadil mezi hazard i poker. Úplně pominul a přešel diskuze o tom, zda je poker dovednostní hra či ne. Samotné začlenění pokeru mezi hazardní hry by nebyl problém, ovšem další ustanovení zákona určuje jako jediné místo pro živou hru kasino. Zákon nutí pokero-vou komunitu se přesunout do kamenných kasin, kde ať se to někomu líbí nebo ne

je pro mladého člověka vytvořeno opravdu riskantní prostředí. Mladý člověk hrající poker v klubu tedy v poměrně úzké komunitě hráčů, je nyní vystaven všem svodům kasin. Pokerovou komunitu tvoří v ČR tisíce hráčů, kdo z tvůrců zákona dokáže seriózně odpovědět na otázku, kolik z nich prostředí kasin přivede k technickým hrám? Možná se tato obava jeví jako přehnaná, protože drtivá většina pokerových hráčů má jisté povědomí o moneymanagementu, ale jak vyplynulo i z mého průzkumu, s hraním pokeru, ale i dalších hazardních her začínají lidé již kolem osmnáctého roku. Takový člověk je nejzranitelnější i po psychické stránce, pokud v pokerovém klubu utrpí ztrátu, tak to nemusí znamenat žádný problém, bohužel v kasinu může být situace úplně jiná, přeci je tolik šancí jak peníze vydělat zpátky.

Opět se vracím k roli státu, četla jsem několik studií, dokazujících jak ohromné ztráty způsobuje gambling ne pouze jednotlivcům, ale i celé společnosti. Proč se ve státě vlastněných a řízených sdělovacích prostředcích nedozvíme například, že algoritmus výherních automatů je vždy na straně kasin, že mohou občas vyhrát ale dlouhodobě ne, že ruleta díky jedné nule nebo i dvěma je statisticky na straně kasin. Pokud něco, například ve veřejnoprávní televizi registruji, tak reklamu na sázkové kanceláře a loterie, což může být předstupeň k nebezpečnějšímu hazardu.

Pokud si položíme otázku, jak může finanční gramotnost prospět konzumentům hazardu, tak odpovím následovně. Hazard je hazard se všemi negativy, ale nelze mu upřít i jistou míru prospěšnosti, to nepopírají ani odborníci, může působit jako vynikající ventil stresu v dnešním hektickém světě, proto kacířky prohlašují, že v hazardu jako takovém nevidím zásadní problém, pokud k němu člověk přistupuje s jasnou představou o rizicích a dobrým money plánem.

10 Literatura

- AUSTGAMINGCOUNCIL.ORG.AU. *Financial Literac, Responsible Gambling and Young People: A Problem Gambling Prevention Proposal* [online]. 2007 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.austgamingcouncil.org.au/system/files/AGCPublications/agc%20gambling%20research%20summary%20aug%2007.pdf>
- CESKENOVINKY.EU. *Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2016* [online]. 2017 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.ceskenovinky.eu/2017/01/09/vyvoj-insolvenci-v-ceske-republice-v-roce-2016/>
- CSAS.CZ. *Průzkum finanční gramotnosti ČS: Češi se o finance příliš nezajímají, ale většinou jednájí obezřetně, mladí znají cenu iPhonu, ale chleba ne* [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/TZ_PDF/Prilohy/tz_161005.pdf
- CSICR.CZ. *Koncepční rámec finanční gramotnosti ve výzkumu PISA* [online]. 2012 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni/PISA/Koncepcni-ramec-financni-gramotnosti-ve-vyzkumu-PI/Koncepcni-ramec-fin-gram-PISA.pdf>
- CYPRICH, P. *Desetitisíce Čechů podlehly nenápadné nemoci, léčí se jen stovky z nich* Seznam.cz [online]. 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/desetitisice-cechu-podlehly-nove-nemoci-leci-se-jen-stovky-z-nich-4020>
- ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. *Česká populace není finančně gramotnější než před 9 lety* [online]. 2015 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/150306_tz_emw_final.pdf
- ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Nový zákon o hazardu schválen, kritici mluví o cenzuře internetu*. Týden.cz [online]. 2016a [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/novy-zakon-o-hazardu-schvalen-kritici-mluvi-o-cenzure-internetu_379527.html
- ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Ohrožený druh: osobní bankrot nejvíc obchází mezi muži v produktivním věku*. Lidovky.cz [online]. 2016b [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/ohrozeny-druh-osobni-bankrot-nejvic-obchazi-mezi-muzi-v-produktivnim-veku-1uh-/moje-penize.aspx?c=A160607_104601_moje-penize_pave
- ČULÁKOVÁ, L. *Partnerské vztahy patologických hráčů*. [online]. Brno, 2014 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/382528/ff_b_a2/bakalarska_prace_-_zari_2014.pdf. Bakalářská práce, Masarykova Univerzita v Brně, Filozofická fakulta.
- DENFINANCNIGRAMOTNOSTI.CZ. *Mezigenerační test finanční gramotnosti: Mladí zklamali, nejohroženější skupinou jsou senioři*. [online]. 2011 [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.denfinancnigramotnosti.cz/pro-media/mezigeneracni>

test-financni-gramotnosti:-mladi-zklamali,-nejohrozenejsi-skupinou-jsou-seniori-177

- ENCYKLOPEDIHAZARDU.CZ. *Legislativa a historie: Původ a historie hazardních her* [online]. 2015 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://www.encyklopedie hazardu.cz/rubriky/legislativa-a-historie/puvod-a-historie-hazardnich-her_6.html
- FINANČNÍ GRAMOTNOST, O.P.S. *Aktivity: motto*. [online]. 2008 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnost.eu/stranka/aktivity/43/>
- FORREST, D. *An economic and social review of gambling in Great Britain*. Journal of Gambling Business & Economics, 2013, 7(3), 1-33.
- HESOVÁ, A., ZELEDOVÁ, E. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011, 59 s. ISBN 978-80-86856-74-2.
- HORÁČEK, A. *Archiv vydání magazínu koktejl: Valcha pod husákovým svícem* Czechpress.cz [online]. 2009 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: http://www.czechpress.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=6616:valcha-pod-husakovym-svicnem-sp-1189093953&catid=1706&Itemid=148
- HRADIL, D. *Shrnutí hlavních výstupů z měření finanční gramotnosti obyvatel ČR: Tisková konference k projektu. Měření finanční gramotnosti obyvatel ČR* [online]. 2010 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>
- CHEN, B., ANKENMAN, J. *The mathematics of poker*. Pittsburgh, Pa.: ConJelCo, 2006, ISBN 1886070253.
- INVESTICNIWEB.CZ. *5 rad od hráčů pokeru: Zásady finanční gramotnosti platí i u karetního stolu* [online]. 2012 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2012-11-15-5-rad-od-hracu-pokeru-zasady-financni-gramotnosti-plati-i-u-karetniho-stolu/>
- KLADIVOVÁ, B. *Věk lidí, kteří žádají o osobní bankrot, je stále nižší*. Rozhlas.cz [online]. 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/vek-lidi-kteri-zadaji-o-osobni-bankrot-je-stale-nizsi--1523061
- KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012, 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.
- KŘEČKOVÁ, S. *Šetření finanční gramotnosti v rámci PISA 2012*. Pisa2012.cz [online]. 2013 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: http://www.pisa2012.cz/articles/files/2013_Ucitelske_noviny_20.pdf
- LITTLE, J. *Jak vyhrávat pokerové turnaje*. Praha: Poker Publishing, 2011, ISBN. 978-80-905071-0-4.
- LUSARDI, A., MITCHELL, O. S. *The economic importance of financial literacy: Theory and evidence*. Journal of Economic Literature, 2014, 52(1): 5-44.

- MALLIOS, W. S. *Forecasting in financial and sports gambling markets: adaptive drift modeling*. Hoboken, N.J.: Wiley, 2011, ISBN 978047048524
- MARSHALL, F., KASAL, I. *Výherní automaty: průmysl i zábava: [100 let historie v USA, 100 let historie v Evropě a v českých zemích]*. Praha: Olympia, 1999. Sazka. ISBN 80-7033-630-7.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. 2010 [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/financni-vzdelavani/narodni_strategie_financniho_vzdelavani_mf2010.pdf
- MRAVČÍK, V., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., DRBOHLAVOVÁ, B., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., VLACH, T. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2014*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2015. ISBN 978-80-7440-126-8.
- MRAVČÍK, V., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., DRBOHLAVOVÁ, B., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., VLACH, T. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2016. ISBN 978-80-7440-151-0.
- NEŠPOR, K. *Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0009-3.
- NEŠPOR, K., CSÉMY L. *Kolik stojí společnost hazard?* Bulletin sdružení praktických lékařů ČR, 2014, 24(5): 35-38.
- NOVÁK, F. *PokerStars se dnes vrací do České republiky – vše, co potřebujete vědět*. Pokerman.cz [online]. 2017 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.pokerman.cz/pokerstars-se-dnes-vraci-do-ceske-republiky-vse-co-potrebuje-vedet-10537/>
- OECD. *Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness*, [online]. 2005 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/finance/financial-education/35108560.pdf>
- OECD. *PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI)*, PISA, OECD Publishing [online]. 2014 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208094-en>
- OECD INFE. *Financial Education and the Crisis: Policy Paper and Guidance*, OECD Publishing [online]. 2009 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/finance/financial-education/50264221.pdf>
- O'NEIL, M., CHANDLER, N. *Problem gamblers and the role of the financial sector – report* Canberra: Dept. of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs, 2010, ISBN 9781921647505.
- PARTNERS.CZ. *Den finanční gramotnosti: Devět z deseti Čechů se považuje za finančně zodpovědné* [online]. 2013 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.partners.cz/cs/media/tiskove-zpravy/den-financni->

- gramotnosti/den-financni-gramotnosti-devet-z-deseti-cechu-se-povazuje-za-financne-zodpovedne
- PARTNERS.CZ. *Výzkum DFG: Finanční gramotnost žáků je před výukou malá až nulová* [online]. 2014 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.partners.cz/cs/media/tiskove-zpravy/den-financni-gramotnosti/vyzkum-dfg-financni-gramotnost-zaku-je-pred-vyukou-mala-az-nulova/>
- PAVELKA, J. *Definice hazardní hry a její kritéria*. Hazardni-hry.eu [online]. 2007–2017a [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.hazardni-hry.eu/uzitecne/hazardni-hra-definice.html>
- PAVELKA, J. *Bankroll management v pokeru*. Hazardni-hry.eu [online]. 2007–2017b [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.hazardni-hry.eu/karty/poker/bankroll-management.html>
- PAVLÍKOVÁ, E. *Posouzení studie Winkler, P., Bejdová, M., Csémy, L., Weissová, A., Problémové hráčství. Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*, Psychiatrické centrum Praha, 2014, vypracované pro zadavatele Hospodářská komora hl. m. Prahy, listopad 2014.
- PILAŘ, J. *Finanční gramotnost: „Jak s penězi?“* [online]. 2012 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.skp-centrum.cz/wp-content/uploads/2012/05/Financni-gramotnost-aneb-Jak-s-penezi.pdf>
- PSFV.CZ. *Měření úrovně finanční gramotnosti* [online]. 2014 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2010/mereni-urovne-financni-gramotnosti-v-roc-2600>
- ROZNEROVÁ, T., MRAVČÍK, V. *Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů*. Adiktologie, 2015, 15(4), 334–341
- SOUKUP, J. *Finanční gramotnost Čechů stále klesá, ukazuje to průzkum ING*. Kurzy.cz [online]. 2012 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/tema/detail/financni-gramotnost-cechu-stale-klesa-ukazuje-to-pruzkum-ing-1000942.html>
- STEM/MARK, A. S. *FINANČNÍ GRAMOTNOST V ČR: Kvantitativní výzkum – Finanční gramotnost obyvatel ČR* [online]. 2010 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>
- SVATOŠOVÁ, M. *Finanční gramotnost v ČR: Tisková konference MF a ČNB* [online]. 2010 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>
- TOUŠEK, P. *S Pirátskou stranou proti cenzuře internetu*. Pokerarena.cz [online]. 2016 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: http://www.pokerarena.cz/rubriky/zaklady-pokeru/legislative/s-piratskou-stranou-proti-cenzure-internetu_10213.html
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky* [online]. 2012 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: [https://albatros.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/BF8C5B8129DD8B7AC12579FF0042B5FC/\\$FILE/347%20uv120516.0347.pdf](https://albatros.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/BF8C5B8129DD8B7AC12579FF0042B5FC/$FILE/347%20uv120516.0347.pdf)

WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L., WEISSOVÁ, A. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*. 1. vyd., 2015, 98 s. ISBN 978-80-87142-26-4

ZAKONYPROLIDI.CZ. *Zákon o hazardních hrách* [online]. 2016 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-186#cast1>

ZÁMEČNÍK, P. *Češi a finanční gramotnost? Horší je jen Mexiko a Slovensko...* Investujeme.cz [online]. 2011 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/cesi-a-financni-gramotnost-horsi-je-jen-mexiko-a-slovensko/>

Legislativní dokumenty:

Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

Usnesení vlády ČR č. zákona 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv

11 Seznam obrázků

Obr. 1	Věková struktura oddlužení 2016	22
Obr. 2	Typický vývoj získávání zdrojů na hraní hazardních her	28
Obr. 3	Příjmy veřejných rozpočtů z technických her, ostatních hazardních her a celkem v l. 2013 – 2015, v mil. Kč.....	29
Obr. 4	Respondenti dle pohlaví.....	30
Obr. 5	Věk respondentů	31
Obr. 6	Nejvyšší dosažené vzdělání	31
Obr. 7	Pracovní stav	32
Obr. 8	Zkušenosti s hazardními hrami	32
Obr. 9	Délka hraní hazardních her o peníze.....	33
Obr. 10	Věk, od kterého se věnují hazardním hrám	34
Obr. 11	Financování hazardních her	34
Obr. 12	Půjčky.....	35
Obr. 13	Splacení půjčky	35
Obr. 14	První investice	36
Obr. 15	Ohrožení finanční situace	36
Obr. 16	Ovlivnění sociálních vztahů	37
Obr. 17	Úroveň finanční gramotnosti	37
Obr. 18	Důležitost finanční gramotnosti pro úspěch v hazardních hrách ...	38
Obr. 19	Finanční rozpočet	38
Obr. 20	Peníze k dispozici	39
Obr. 21	Vytváření rezerv	39
Obr. 22	Velikost rezerv	40
Obr. 23	Prodlení při splácení účtů	40
Obr. 24	Kritéria při výběru půjčky	41
Obr. 25	Význam zkratky RPSN	41
Obr. 26	Výhoda při nárůstu inflace	42
Obr. 27	Výhodnější úroková sazba.....	42
Obr. 28	Věk, od kterého se věnují hazardním hrám (dle druhu haz. her)	43
Obr. 29	Pracovní stav (dle druhu haz. her)	43
Obr. 30	Financování hazardních her (dle druhu haz. her)	44
Obr. 31	Půjčky (dle druhu haz. her)	44
Obr. 32	Splacení půjčky (dle druhu haz. her)	45
Obr. 33	První investice (dle druhu haz. her)	45
Obr. 34	Ohrožení finanční situace (dle druhu haz. her)	46
Obr. 35	Sociální vztahy (dle druhu haz. her)	46
Obr. 36	Důležitost finanční gramotnosti v hazardních hrách (dle druhu haz. her)	47
Obr. 37	Zkratka RPSN (dle druhu haz. her)	47
Obr. 38	Výhoda při nárůstu inflace (dle druhu haz. her)	48

12 Seznam tabulek

Tabulka 1: Úroveň hazardních her.....	23
Tabulka 2: Úroveň finanční gramotnosti vs. úroveň hazardních her	23
Tabulka 3: Celkové příjmy	50
Tabulka 4: Celkové výdaje.....	50
Tabulka 5: Celkové porovnání příjmů a výdajů.....	51
Tabulka 6: Buy-in podle typu her	52

Přílohy

A Dotazník

Finanční gramotnost jako předpoklad snížení negativních dopadů při zájmu o hazardní hry

Dobrý den,

prosím o vyplnění dotazníku k bakalářské práci, kde se zaměřuji na využití finanční gramotnosti v hazardních hrách. Zároveň prosím, aby dotazník vyplnili **POUZE** ti, kteří hráli nebo hrají hazardní hry (ruleta, loterie, kostky, výherní hrací automaty, sportovní sázky, karetní hry – poker,...) a mají s nimi nějaké zkušenosti.

Děkuji za Váš čas a přeji hezký den.

1. Jste žena nebo muž?
  - žena
  - muž
2. Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?
  - méně než 18
  - 18 -25
  - 26 – 50
  - více než 50
3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - nedokončené základní
  - základní
  - středoškolské bez maturity
  - středoškolské s maturitou
  - vyšší odborné
  - vysokoškolské
4. Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?
  - zaměstnaný
  - nezaměstnaný
  - studující
  - důchodce
5. Moje zkušenosti s hazardem se týkají (nejčastější aktivity)?

- technické hry (výherní automaty)
  - živá hra (poker, blackjack,...)
  - kurzové sázení
  - kombinace výše uvedeného
6. Hazardní hry hraji o peníze?
- méně než rok
  - 1 – 5 let
  - více než 5 let
  - zatím nehraji o peníze
7. Hazardním hrám se věnuji již od věku?
- méně než 18
  - 18 – 25
  - 26 – 50
  - více než 50
8. Hazardní hry financuji z?
- moje našetřené peníze
  - půjčka
  - jiné...
9. Pokud jsem si někdy půjčil/a, bylo to od?
- banka
  - nebankovní půjčka
  - rodina/přátelé
10. Půjčku jsem splatil/a?
- bez problémů
  - s prodlením
  - nesplatil/a
11. Moji první investici do hazardních her jsem?
- zúročil/a
  - ztratil/a
  - zůstal/a na nule (bez výrazného zisku či ztráty)
12. Hraním hazardu jsem ohrozil/a svoji finanční situaci?

- ne
  - pouze mírně bez vážnějšího dopadu
  - značně
13. Hraní hazardních her ovlivnilo mé sociální vztahy?
- pozitivně (navázání nových kontaktů)
  - negativně (rozkol v rodině/ s přáteli)
  - neovlivnilo
14. Ke hraní využívám cca kolik procent (%) svého příjmu měsíčně?
- prázdné pole – stručná odpověď
15. Moji finanční gramotnost považuji za?
- vynikající
  - dobrou
  - průměrnou
  - dostatečnou
  - nedostatečnou
16. Považujete finanční gramotnost jako důležitou pro úspěch v hazardních hrách?
- ano
  - ne
17. Dělá si Vaše domácnost finanční rozpočet?
- ano
  - ne
18. Víte, kolik máte peněz nyní k dispozici?
- ano
  - ne
19. Vytváříte si rezervy?
- ano
  - ne
- 19.1. Pokud ano, kolik?
- méně jak 1 měsíční příjem
  - 1 – 3 měsíční příjmy
  - více jak 3 měsíční příjmy

-
20. Býváte v prodlení se splácením účtů?
- vždy
  - téměř vždy
  - občas
  - nikdy
21. Která kritéria byste brali v potaz při výběru půjčky?
- měsíční splátka
  - úroková sazba
  - RPSN
  - nevím
  - jiné...
22. Co znamená zkratka RPSN?
- roční poplatky bance za vedení účtu
  - poplatek za předčasné splacení úvěru
  - celkový roční náklad na úvěr v procentech
23. Máte úvěr u banky na pevnou úrokovou sazbu a dojde k nárůstu inflace, pro koho je to výhodnější?
- dlužníka
  - věřitele
  - nikoho
24. Která z úrokových sazeb je výhodnější?
- 12 % p.a.
  - 4 % p.m.
  - 8 % p.q.